

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэмрэ и Правительствэрэ ягъэзет

Шухъафтынхэр афашыгъэх

Сэкъатныгъэ зилэхэм я Дунэ мафэ фэгъэхьыгъэу Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан зипсауныгъэкӀэ щыкӀагъэ зилэхэу республикэм щыпсэухэрэм ялыкӀохэм тыгъуасэ зэлукӀэгъу адырилагъ.

— Сэкъатныгъэ зилэ нэбгырэ мин 36-рэ фэдиз республикэм щӀэпсэу, — кыӀуагъ Тхьаклушынэ Аслъан. — Дунэ экономикэ кризисым емылгытыгъэу ахэм ящылӀкӀэ-псэукӀэ нахьышӀу шыгъэныр, гумэкӀыгъоу, щыкӀагъэу яӀэхэр зэшӀохыгъэнхэр типшӀэрылъ шхъаӀэхэм ащыщ. Мы купым хэхьэрэ цӀыфхэм ящылӀгъэ ИпыӀэгъур ягъэботыгъэным пае федеральнэ гупчэм, АР-м и Правительствэ къатӀэфэрэр зӀкӀэ тапӀкӀи зэрагъэцӀкӀэ-щым сицыхъэ телъ.

Нэужым АР-м и Президент иунашӀокӀэ сэкъатныгъэ зилэ цӀыфхэу, республикэм иобщественнэ щыӀакӀэ чанэу хэлӀажэхэрэм ахьщэ шухъафтынхэмрэ сэкъатныгъэ зилэхэм я Адыгэ республикэ организациехэм ящылӀгъэ оргтехникэмрэ зэлукӀэгъум Тхьаклушынэ Аслъан щаритыжыгъэх.

Урысыем иобщественнэ организациеу «Сэкъатныгъэ

зилэхэм я Урысые обществ» зыфилорэм и Адыгэ чыплэ къутамэ итхъаматэу АгъырджэнкӀо Симхъан зипсауныгъэ зэщыкӀуагъэхэм ацӀкӀэ АР-м и Президент «тхъауегъэпсэу» кыириӀуагъ. Республикэм ипащэ мыхэм сыдигъуи ыналэ кызыратетыр, ахэм ягукъаохэр зэрэзыхышӀыкырэр зӀкӀэми анахъ шхъаӀэу ылъытагъ. Мыщ фэдэ цӀыфхэр социальнэу къэухъумэгъэнхэм пае хэушхъэфыкыгъэ республикэ программэ зэрэщылэр ыкӀи ащ кыдылгытэрэ лъэныкъохэр щылӀэныгъэм щыпхырыщыгъэнхэм фэшӀ АР-м и Правительствэ Иофышхо зэрэзэшӀуихырэр игуапэу кыыхыгъэщыгъ.

ЗэлукӀэгъум икӀэух кызырэгъуогъэхэм Тхьаклушынэ Аслъан ахэтэу нэпэеплъ сурэт атырахыгъ.

ТХЪАРКЪОХЪО Адам.
Сурэтыр Ишъынэ Аслъан кытырихыгъ.

ЗЭХЪОКӀЫНЫГЪЭХЭР ФЭХЪУЩТЫХ

Урысыем щыпсэурэ кӀэлӀцӀыкӀухэм япсауныгъэ гъэптыгъэным епхыгъэ кампаниер 2010-рэ илъэсым зэхъагъэ зэрэхъуцтым ыкӀи мыщ шӀолъырхэр зэрэфхъазырхэм афэгъэхьыгъэ видеоконференциеу зэхъагъэ тхъамэтагъор цызэрихыгъ УФ-м и вице-премьерэу А.Жуковым.

Иофтхъабзэм хэлӀжагъэх Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан, АР-м и Премьер-министрэ игуадзэу Алексей Петрусенкэр, АР-м ИофшӀэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэхэмрӀкӀэ иминистрэу Наталья Широковар, нэмыкӀхэри.

2010-рэ илъэсым щылэ мазэм и 1-м кыщегъэжъагъэу мы кампаниер зэрэзыхъуцтым зэхъокӀыныгъэхэр фэхъуцтых. КӀэлӀцӀыкӀухэм япсауныгъэ гъэптыгъэным пӀэухъащт ахьщэр УФ-м социальнэ страхованиемкӀэ и Фонд кытӀупщыщыгъэмэ, джы унашӀоу щылӀмкӀэ ар субъектхэм, чыплэ зыгъэӀорышӀӀажынымкӀэ органхэм апшӀгъэ кыдӀдф. Ащ дакӀоу федеральнэ гупчэм субъектхэм субсидиэхэр къафитӀупщызэ ышӀыщт. ЩылӀэныгъэм чыплэ кӀын ригъэуцогъэ сабийхэм апӀэухъащт ахьщэр фӀдищкӀэ нахьыбэ ашӀынэу унашӀоу щыл.

Адыгеир пштэмэ, мы кампанием пӀэуагъэхъанэу сомэ миллион 27,6-рэ бюджетым кыдыхалгытагъ. Джырэ лъэхъан а пчӀагъэр сомэ миллиони 10-кӀэ нахьыбэ ашӀын гухэлъ яӀ. Ащ пае республикэ бюджетым ипроект зэхъокӀыныгъэхэр фэшӀыгъэнхэм АР-м иминистрэхэм я Кабинетрэ АР-м и Къэралыгъо Советрэ — Хасэмрэ хӀплӀэх.

ПшӀэрылгъэу республикэм кыфагъэзагъэхэр тэрзэу зэшӀохыгъэнхэм пае ащ Иоф дзышӀӀэн фӀе министрствэхэм ыкӀи ведомствэхэм Иофтхъэбзэ гъэнафагъэхэр зэшӀуахынхэ фае.

ГумэкӀыгъоу къэуцун ылъэкӀышхэр дэгъэзыжыгъэнхэм фэшӀ ахьщэ тедзэу сомэ миллион 40 республикэм кыфитӀупщынэу АР-м ИофшӀэнымрэ социальнэ хэхъоныгъэхэмрӀкӀэ и Министерствэ федеральнэ гупчэм лъӀукӀэ зыфигъэзагъ.

(Тикорр.).

Къольхъэ тын-Ӏыхыным ехьылӀагъ ХАБЗЭР ЗЫУКЪОХЭРЭМ ягъогупэ бгъу пстэумкӀи пабзыкӀы

Урысые Федерацием и Президентэу Дмитрий Медведевыр иӀнатӀэ зыӀууцагъэм кыщыублагъэу къольхъэ тын-Ӏыхыным Урысыем бӀнӀныгъэ лъэш щешӀылӀэгъэн зэрӀфаер пчӀагъэрэ кыӀуагъ, УФ-м и Федеральнэ ЗӀукӀэ джырӀблагъэ фигъэхьыгъэ Джэпсалъэм и кӀиныгъом идэгъэзыжынын мэхъанэ гъэнафагъэ щыригъэубытыгъ. КъӀогъэн фае ар кӀэцӀакӀо зэрэфхъуцгъэм тегъэпсыкӀыгъэу федеральнэ лъэгапӀэм къольхъэ тын-Ӏыхыным пӀэуцужыгъэным ехьылӀэгъэ закон ыкӀи нэмыкӀ норматив правовой актхэр зэрӀцашӀтагъэхэр. Сыдзущтэу ахэр тиреспубликэ щагъэ-цӀкӀэжыхэра, сьд фэдэ Иофыгъохэр къэралыгъо хӀбзэ гъэцӀкӀӀо органхэм ащызрэхъэхэра? А унчӀэм джэуап кыредгъэтыжыгъэм тшӀоигъоу гуыӀэгъу тыфэхъугъ Адыгэ Республикэм и Президентэу Тхьаклушынэ Аслъан 2008-рэ илъэсым тыгъэгъазэм и 19-м номерэу 129-р зытет Указэу кыдыгъэкӀыгъэмкӀэ Адыгэ Республикэм и Президент джэжъ къольхъэ тын-Ӏыхыным пӀэуцужыгъэным ехьылӀэгъэ Комиссиеу цы-зэхъагъэм исекретарэу Владислав Федоровым.

(ИкӀэух я 4-рэ н. ит).

Ныбджэгъу лъанӀэхэр!
Мы илъэсэу тызыхэтым аужырэ фэгъэкӀотэн кӀэтхэгъу уахътэ Почтэм кытфешӀы. Мы мазэм и 7-м кыщегъэжъагъэу и 17-м нэс тигъэзет шъузэрӀкӀэтхэн шъульӀэкӀыщт уасэр зыфӀдизыщтыр сомэ 307-рэ чапычи 8-рэ. КъызфӀажъугъэфед кӀэтхэгъу уахътэу фэгъэкӀотэныгъэ кызыщтфашӀырэр.

«Адыгэ макъэм» иредакция.

АДЫГЭ РЕСПУБЛИКЭМ И КЪЭРАЛЫГЪО СОВЕТ — ХАСЭМ

Илъэсыбэ хуыгъу густыныгъэ фыриуэ Иоф зеришлэрэм, кълэлэцкыкы, ныбжыккы футболым Адыгэ Республикэм хэтыныгъэ щегъэшлыгъэным ышхъэккы илэхышхо зэрэхышхыерэм ыккы ыныбжы илъэс 60 зэрэхурэм афэшл Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм и Щытхуэ тхылъ фагъэшшоагъ **Походенко Николай Иван ыкъом**, футболымккы Олимпиадэхэм ахэлэжыгъэхэр зыщакъэхъазыгъэхэр Адыгэ республикэ специализированнэ кълэлэцкыкы-лэгъэхъо еджаплэм идиректор административнэ-хызмэт Иофхэмккы игуадзэ.

КЪЭЛЭ ГУПЧЭР КЪЫГЪЭДЭХЭШТ

Унэ-коммунальнэ хызмэтым щыкlorэ реформэхэм лэпылэгъу афэхуыгъэнымккы Урысыем щызэхашэгъэ Фондым имылыккы щыщэу 2009-рэ илъэсым Адыгеим сомэ миллион 227-м ехуэ кыккыккыгъэу фэтэрыбэу зэхэт уни 150-рэ республикэм ирайонхэм ыккы иккыалэхэм ашагъэккыжы. Фондым кытлупщырэ мылыккы, республикэ бюджетым кыккыккырэ ыккы цыфхэм аугъоирэ ахыщэр зэлуккыккы, затыгъэм кыккыгъэжыгъэу зэ нэмылэми капиталнэу амыгъэккыжыгъэ унэхуэ спыскэм хагъэу-цуагъэхэм Иофшлэныбэ ащызэшлуахы. Къежыгъэккы Иофыгъом кыныгъо горэхэр кыккыккыхуэ хабзэ нахъ мышлэми, реформэхэм яшлуагъэккы фэтэрыбэу зэхэт унэхэм язытет зэхъоккы-ныгъэшлхэр фэхуыгъэх.

Мыекъуапэ иурамхуэ Пушкиным ыцккы щытымрэ Красно-октябрьскэмрэ зыщызэшлэхэрэ къуапэм дэжы щыт унэу номеру 276-р 1965-рэ илъэсым атыгъ. Цыфхэр зычлэхъажыгъэхэм кыккыгъэжыгъэу ар капиталнэу агъэккыжыгъэп. Унашхыер дэи дэдэ зэрэхуыгъэм кыккыккыу кыккыщыккыккыщырэ чыплэхэр илагъэх, гъучл трубэхэм псыр тэрэзэу зэраккыккырымыккы-щытыгъэм ыпккы кыккыккыу, ккымэфэ лэхъаным унэхэр иккыу ккы-фабэщыгъэхэп. Ау фэтэрыбэу зэхэт унэхэр капиталнэу гъэккыккыжыгъэхэмккы программэм унэр хагъахы, гъэрэккы чыунэм члэт псырыккыуаплэхэр афызэблахуыгъэх, псэу агъэфедэрэр ккызылыгътэрэ прибор хагъэуцуагъ. Ащ кыккыщыуцунхэр амыдэу, цыфхуэ члэхэм яшлэигоныгъэккы 2009-рэ илъэсым тельгъэ программэм хэуцуагъэх.

Зигуыгу ккытшлыгъэ унэм щызэхашэгъэ товариществэм итхъа-матэу Людмила Зуевам ккызырэтлуагъэмккы, унэу зычлэххэм игъэккыжыны псэумккы сомэ миллион 8-рэ мин 300-рэ тефагъ. Ащ щыщэу сомэ миллион 4-рэ мин 200-р унашхыем пэлухагъ. Джыдэдэм унэм зтефыгъэу Иофшлэни 5 щэккы. Ахэр егъэцккы ООУ-у «Ремстройсервис» зыфилорэм. Мэфэ ошлу фабэхэр ккы-зыфагъэфедэхэзэ, псэолгъэшл фирмэм Иофышлэхэм унашхыер алэтыгъ, профнастилым ительхъан шлэхуэ рагъэжыгъэх. Джащ фэдэу мы мафэхэм унэ ккыцкы арыщэгъэ трубэхэр, электропроводкэр зэблахуы, щаккыккы щылэ дэпккыккы агъэдахэх.

Людмила Зуевам ккызырэхыгъэщыгъэмккы, унэм члэх цыфхэри, ежы ышхъэккы лэхшэу фэразэх псэолгъэшл Иофшлэхэр зэшлэзыхырэ фирмэу «ООУ-у «Ремстройсервис» зыфилорэм ипашэу Мэрккызэ Аслъан.

ЕЛБЭШЭ Руслъан.

Сурэтыр лэшынэ Аслъан ккытырихыгъ.

КЪЭБАРЫККЭХЭР

Шэклогъум и 23-м ккыщегъэжыгъэу и 29-м нэс бздэжэшлэгъи 144-рэ республикэм щызэрэхыгъэу АР-м и МВД ыгъэу-нэфыгъ.

Шэклогъум и 24-м Тэхуэтымккыое районым тыгъон бздэжэшлэгъэ щызэрэхыгъэу агъэу-нэ-фыгъ. Илъэс 29-рэ зыныбжы хуылыфыгъэр зипэ-щэ фирмэм идэпкы хаути, тыгъуаккыккы административнэ унэм зэратыгуагъэхэмккы милицием Иофышлэхэм маккы ккыарыгъэлугъ. Бухгалтерым икабинет ноутбук ыккы сомэ мин 58-рэ члэхыгъ. Зэккыккы сомэ мин 88-ккы тыгъуаккыккы зэрар бысымым рахыгъ. Мы Иофымккы уголовнэ Иоф ккызылуахыгъ, следствиер маккы.

Чэщрэ пчэлэупэмэ ккыуанэрэ автомобилхэм зэратыгъэхэрэм япчыхагъэ мы аужырэ илъэххэм хэхуагъ. Шэклогъум и 29-м автомобилым ит пкыгъэхэр рахыгъэхуэ хуыгъэ-шлэгъи 2 Мыекъуапэ шагъэу-нэ-фыгъ. Урамэу Хъахуэратэм тет унэ зэтетхэм ипчэлэупэмэ ащыщ лугъгъэ автомобилым етыгуагъэх. Чэщым, сыхъатыр 2-м адэжы, автомобилым тет аккумуляторыр тырахыгъ. Джащ фэдэу сыхъатныккы тешлагъэу гъунэгъу шагуи дэт автомобилым етыгуагъэхуэ милицием маккы ккырагъэлугъ. Милицием Иофышлэхэм лыхыгъон Иофхъабзэхэр рагъэккыккы, тыгъуаккыккы ккыауытыгъэх. Зыр Мыекъопэ районым ит поселкэу Каменноостскэм, адрэр Мыекъуапэ щыщэу ккычлэхыгъэх. Тапэккы мыщ фэдэ тыгъон бздэжэшлэгъэхэр зэрэхыгъэхэмэ ауплэккы.

ЦЫФХЭР ФЭРАЗЭХ

Шэклогъум и 21-м ккыджыгъэ «Адыгэ маккы» Мыгу Рэщыдэ фэгъэхыгъэ тхыгъэу ккыккыгъэм сызеджэм, лэхшэу гуапэ сщыккыгъ, щытхуэу фалуагъэр ифэшшошэ дэдэу щытыгъ.

Рэщыдэ «Дорстрой» лугъгъэ иккыбар, ищытхуэ зызэхэххым, ау сылуагъэу щытыгъэп. Ащ нэлэуасэ сызыщыфэху-гъэр тиккыуаджэу Гъобэккыуай ары, депутатэу Къэралыгъо Советым — Хасэм хадзынэу икандидатурэ ккызегъэлэгъо лэхъаныр ары. Илъэсипшлэ фэдиз ащ тешлагъ. Гъобэккыуае щыпсэхуэрэм зэлуккыгъу задырелэм программэу ккы-хылыгъагъэр сыгу рыхыгъагъ, нэужым зылузгъаккы нэлэуасэ зыфэхшлыгъ. А мафэм щезгъажы слэккыщытккы Рэщыдэ лэпылэгъу сыфэхуыгъ.

Мы ллым гъэзетымккы гушылэ дэхабэ ккыфалуагъ. Сэри ащ ккыккыгъэххэ-жы сшлэигоу Теуцожэ районым ипашэу хуыным пае икандидатурэ ккызагъэ-лэагъом, Стлэшэу Аскэрырэ сэрэу чы-лагъохэр, ккыуыгъэр ккыдэтккыккыгъэ-хэти, щытхуэу Рэщыдэ ккыфалуагъэу

зэхэхыгъэм сызэригъэгъушхоштыгъэр ары. Сыгуккы слэщыгъэ: «Мощ фэдизу цыфхэм агъэлэаплэрэм, лытэныгъэ зыфашлырэм уфэгумэккыжыныу щытэп.

Районым пащэ фэхуи 2002-рэ илъэ-сым ккыщегъэжыгъэу 2006-м нэс Иоф зэшлэм, Рэщыдэ цыфхэм шлу зарыгъэлэгъу-гъу, афишлэнуэ зэригъэгъуагъэр зэккы ыгъэккыжыгъ. Тичылэккы игъо зыфи-мыфэгъэ заккыор бздэрэшлылэм игъэпсын ары. Ау игушылэ епккыжыгъэп, депутатэу зыхадзым ыуж илуагъэ ыгъэккы-жыгъ. Адыгэхэм «Шлу шлэ, псым хадз» ало. Бэми маккы джа бздэрэшлылэ чыплитлоу гъогубгъум лугъхэм гъамафэрэ ащыщэхэрэ зыпымыу Рэщыдэ Тхъэм фелгъэлугъ шлу нэмыккы ыпэккы ккымыккыныу. Мы ккыалэм ишлушлагъэхэр зэккы ккыпкыжыныр ккыны хуыщт, ащ фэдэ пшэрылыи зыфэгъэгъушхоштыгъэрэп. Гъобэккыуаехэр Рэщыдэ лэхшэу фэразэх, ыныбжы илъэс 60 зэрэхуыгъэм пае тыфэлалэ тшлэигоу псауныгъэ илэнэу, иунагъо датхэу, хъарым щымыухуэу, ищытхуэу аригъалоу джыри бэрэ псэунэу.

НЭМЫТЭККЫО Ибрахым.

ШУХЪАФТЫНХЭР АРАТЫЖЫГЪЭХ

Нахыжыгъэм я Советэу Урысые Федерацием иполитическэ партией «Едине Россия» иадыгэ чыплэ ккыуамэ иполитсовет епхыгъэу Иоф зышлэрэм зэхыщэгъэ зэнэккыккыу «Патриотизму альтернативы нет» зыфилорэм зэфэхысыжыгъэр фашыгъэх. Ащ теккыныгъэр ккыщыдэзыхыгъэхэм зы-щафэгъушлэгъэхэ зэхыхэ бэмышлэу шылагъ.

Иофхъабзэм хэлэжыгъэх АР-м ныбжыккы Иофхэмккы и Комитет ипашэу Патлэу Аслъан, гъэзетэу «Адыгэ маккы» иредактор шхъалэу Дэрбэ Тимур, гъэзетэу «Советская Адыгея» иредактор шхъалэу Валерий Кондратенкэр, тхаккыу Косбэе Пшымафэ, журналистхэр, нэмыккыккы. АР-м щыпсэхуэр ныбжыккы-хэр патриотэу плугъэххэм афэгъэхыгъэ статьяхэр, радио ыккы телеккытын анахъ дэгъухэр мыщ ккырахылылагъэх.

Гъэзетэу «Советская Адыгея» ккы-хуытыгъэу «Адыгейский осавиахимовец» зыфилорэ статьям пае журналистэу Сыджыхъ Хъазрэтбый апэрэ чыплэр фэгъэшшоагъ.

Афган заор зауыгъэр илъэс 20 зэрэ-

хуыгъэм фэгъэхыгъэу гъэзетэу «Майкопские новости» зыфилорэм ккыхуытыгъэ статьям пае корреспондентэу Зоя Козич ятлорэрэ чыплэр ккыккыгъ.

Социологие шлэныгъэхэмккы кандидатурэу Бырсыр Тембот «Силу дает верность Отчизне» зыфилорэ статьямккы ящэнэрэ чыплэр ккыккыгъ. Джащ фэдэу Вера Вороновам «Цените каждое мгновение» зыфилорэ статьямккы ыккы Гышч Нухъэ истатэу «Интернационализм — высшее проявление патриотизма» зыфилорэмккы ящэнэрэ чыплэр зэдагъыгъ.

Гъэзетэу «Советская Адыгея» Иофышлэу Дмитрий Крыловым ыккы КкыТРК-у «Адыгея» зыфилорэм икорреспондентэу Лыхъэсэ Албинэ «Славный сын народа» зыфилорэ теле ыккы гъэзет очеркыр ккызырагъэхъазырыгъэхэм пае ккы-хагъэщыгъэх.

ДАУТЭ Анжел.

МВД-м КЪЕТЫ

Милицием Иофышлэхэм оперативнэ-профилактикэ Иофхъабзэхэр Тэхуэтымккыое районым бэмышлэу шырагъэккыккыгъ. Ахэм аудио ыккы видео продукцияхэм апылэ организациехэр, предприятияхэр ауплэккыгъэх. Иофхъабзэм ишлуагъэккы предприниматели 2-мэ хэбзэнчэу ккышлыгъэ дисккыер ащэхуэ ккыпкырахыгъ. Ахэр эксперт-криминалистхэм зауплэккыккы, предпринимательхэм ккыарыккыщыгъэр ккыэнэфэщт.

Шэклогъум и 23-м Адыгэккыалэ дэт сымэдэж-щым илъэс 14 зыныбжы ккылэ лэахъом ылэпккы-лэпккыккы фыккыгъэ хылыгъэхэр тешагъэхуэ ккырашэллагъ. Адыгэккыалэ изы гъогухэм ащыщ ккызыпырыккы, ккылэ лэахъор гъогум тырауыгъ. Водитель ккыуаджэу Очэпшые щыщэу, илъэс 39-рэ зыныбжы хуылыфыгъэу ккычлэхыгъ. Джыдэдэм хуыгъэ-шлагъэр зэрэхуыгъэр агъэу-нэ-фы.

Шэклогъум и 26-м ккыуаджэу Тэхуэтымккыуае игъогухэм ащыщ зыныбжы хэккылэгъэ зылыфыгъэ зыхэккыдэгъэ хуыгъэ-шлагъэ ккыщыккыгъ. Пчы-хэм ккыуаджэм изы гъогу зэхэккыхэм адэжы Москвичэу 2141-м иводитель гъогурыккыном ипашэхэр щыккыккы, зылыфыгъэм тельэдагъ. Илъэс 70-рэ зыныбжы зылыфыгъэм шкыбжэу тешагъэхэм апккы ккыккыккы идунай ыхъожыгъ. Мы хуыгъэ-шлагъэмккы уголовнэ Иоф ккызылуахыгъ, следствиер маккы.

АР-м и МВД ипресс-ккыулыккыу

Комсомолым зэрэхэтыгъэм рыгушхоштыгъ

1941-рэ илӕсым фашист техэкло жъалымхэм дунаир зэкӕ зыштӕнӕу фӕегъ Гитлер мӕхъеджъыр япашӕу дунӕ ззошхо тыхӕгъӕу кырашылӕгъагъ. Къынышхо амылӕгъоу, дзӕ уӕ-шыгъӕ дӕгъоу ялагъӕмкӕ кӕралы-гъуабӕ аштӕгъагъ. Ахӕм афӕдӕшт ашӕлош, Советскӕ Союзыр мӕзышкӕ аштӕн гухӕлӕ ялӕу, ошӕ-дӕмышӕу зӕ-зӕгъыныгъӕу кыддырӕлагъӕр аукъуи, 1941-рӕ илӕсым мӕкъуогъум и 22-м тыхӕгъӕу класӕу рӕхъатныгъӕ зӕ-рылтыгъӕу, гуфӕбӕныгъӕ зӕфырӕлӕу цыф лъӕпкыбӕ зыщыпсӕуштыгъӕм фашистыдзӕхӕр кыбӕнӕгъагъӕх. Ау Гитлер инӕу хуӕкъуагъ, зырыфӕжышт машӕр зыфитӕжыгъ. Тыхӕгъӕу ис цыф лъӕпкӕ зӕфӕшхъафыбӕм ӕш-лӕгъуныгъӕр гуфӕбӕныгъӕр азыфа-гу илӕу, партиемӕ правительствӕмрӕ лъытӕныгъӕ афашӕу, И.В. Сталиным пытӕу къотхӕу пый мӕхъаджӕм пӕуц-жыгъӕх. Апӕрӕ мафӕхӕм пым гӕ-хъагъӕхӕр илагъӕх. Ти Дзӕ Плъыж кызӕклӕлоштыгъӕ, 1942-рӕ илӕсым Кавказыр аштӕнӕу Ростов-на-Дону фашистхӕр ӕгӕлупшыгъӕу кыеклолӕ-гъагъӕх.

Джа уахътӕм тефӕу аужыр дзӕ хӕ-шыгъом 1926-рӕ илӕсым кӕхъу-гъӕхӕр зӕклӕ аугъоихи, станицӕу Дин-скоим лӕсӕу нагъӕсыгъагъӕх. Ахӕм тичылӕ клалӕхӕу нӕбгырӕ заулӕ ах-тыгъ. Къапылӕ хъагъ шымылӕу, лӕши къарамытӕу, икӕоу амыгъашхӕх зӕ-хъум, зы куп зыкӕгъӕбылты чылӕм къӕлжыгъагъӕх. Ау ӕшгъын Къа-хъидӕ, Уджыхъу Ерӕджыбӕ, Тхъаркӕ-хъо Шамсӕдинӕ загъӕбылтынӕу фӕ-гъӕхӕп, «тӕ тыкомсомольц, ащ фӕдӕу тызеклоштӕп, нӕмыцхӕм тӕззошт» алуи кӕнӕгъагъӕх.

Пыир ыпӕклӕ кыльӕкӕуат, стани-цӕу Динскоир, кӕуырӕу Лениныр ӕштӕх. Шӕбӕнӕхъаблӕ псыхъоу Пшы-зӕ ӕусыгъ, ащ узӕпырыкӕмӕ мӕзышхо итӕу клӕй илагъ. Ащ бӕ шыклодыгъӕр. ӕшгъын Къахъидӕр Уджыхъу Ерӕ-джыбӕрӕ псым кыкыжыгъӕхӕм ах-тыгъӕх. Шынджы дӕж ахӕр шызӕуа-гъӕх. Къалӕу Псыфабӕ нӕсыгъӕхӕу нӕбгыритӕр пым ыбӕбытыхи, къалӕу Краснодар ӕаӕыгъ гӕрхӕм ахадза-гъӕх. Лагӕрым дӕсыклӕ амал шырӕла-гъӕп, гъаблӕм дигъӕлхыӕшттыгъӕх. Къӕбӕртӕе клалӕ капитан формӕ шы-гъӕу лагӕрым кыдахыи, адыгъӕу дӕс-хӕр ыгъӕдалохи, нӕмыцхӕм хӕхъан-хӕу дишыгъӕх. Ахӕм Ерӕджыбӕ ах-

хъагъ фронтым ӕухъӕм Дзӕ Плъы-жыым хӕхъажыын, нӕмыцхӕм афӕ-мызӕон гухӕлӕ илӕу. Къахъидӕ лӕы лъхъӕнч цыклоу, гъӕрет хъати имылӕу шытыги, ар аштагъӕп. Джарӕуштыгъ ар лагӕрым кыдӕнӕгъагъ. Ащ гъаблӕм шигъӕллагъӕр бӕ.

1943-рӕ илӕсым нӕмыцхӕр зӕклӕ-лох зӕхъум гӕрхӕр бӕ хъухӕу Ново-российскӕ рафыжыагъӕхӕу къуаджӕу Афыпсыпӕ нӕсыгъӕх. Адӕмыклошъу-хӕрӕр аукыштыгъӕх. Ныохӕр урамы-бгъум шытхӕу яплъыштыгъӕх. Къа-хъидӕ адӕмыклошъоу, кызӕхъафӕм кӕтӕджыжъӕу ауж итыгъ. Шалышхо зытхъогъӕ ныоу шытыгъӕр кӕлаби, Къахъидӕ къахищи, ишал чӕгъ чӕ-гъӕуцуи, кыгъӕнӕжыгъ. Мӕзитӕ фӕ-дизрӕ ныом иунӕ ригъӕсыгъ. Нахъ зы-кызӕшӕжыым Гъобӕкъуае къаригъӕ-шӕжыгъ. Мы ныом ышлагъӕм, цы-фыгъӕу кыхъафӕм, гушхоу зӕрӕ-шытым ыкли адыгъ бзылфыгъӕр зӕ-ригъӕдӕхӕгъӕм ягугъу икъукӕ ашы-рӕп. Ныор шылӕжӕп, ау идахӕ пӕоныр ишыкӕлагъӕу сеплгы.

Шыпкӕр пӕштӕ, мы бзылфы-гъӕм ышлагъӕр бӕмӕ ашӕӕ ифӕштӕп ыкли икъукӕ уасӕ фашыштӕп нахъ, лыгъӕшхо ащ зӕрихъагъ. Нӕмыц кон-воим ылӕгъуыгъагъӕм бзылфыгъӕ-ри Къахъиди ыукыштыгъӕх. Ныом ар дӕгъоу ышлӕшттыгъ, ау хъулыфыгъӕ егъӕзыгъӕ ныбаджӕр адӕклон зӕримы-лӕкыштыр зӕхишлагъӕти, кыгъӕнӕ-жыгъ. Ащ фӕдӕ цыфхӕр пшыгъуп-шӕхъ хъуштӕп. Ащ кыгъӕнӕфагъ ти-адыгъ бзылфыгъӕхӕм шытхъоу апы-лыр зӕрӕиныр, шысӕтхыпӕу дуна-им тет бзылфыгъӕхӕмкӕ зӕрӕшытхӕр.

Къахъидӕ цыф дӕгъуыгъ, зыми ыгу хигъӕкыгъӕп, пцӕы ыусыгъӕп, бзӕгу ыхыгъӕп, ымакӕ ӕтыгъӕу гушыла-гъӕп. Цыф рӕхъатӕу шытыгъ. Меха-низатор пӕрытӕу илӕс 40-м ехъурӕ трактор бригадӕм ӕутыгъ. Ишхъӕгъу-сӕу Мусылӕмтрӕ ежыррӕ нӕбгыри 6 зӕдӕлугъ.

Къахъидӕ илофшӕн ӕшу ылӕгъу-штыгъ, ныбжыкӕлӕхӕм ыналӕ ренӕу атыригъӕтыгъ. Зӕклӕ зышӕхӕрӕм ӕшу альӕгъуштыгъ. Къыныбӕу пӕклӕкыгъӕр кыфӕзыхыгъӕр комсомольцӕу зӕрӕ-шытыгъӕр ары. Ау ащ пӕе комсомо-лым зӕрӕхэтыгъӕм рымыгушхуагъӕм, ащ мыхъун зи рилолагъӕп.

БӔРӔТӔРӔ Аскӕр.

Гъобӕкъуай.

ЗӔНӔКЪОКЪУМ шъукъетӕгъӕблагъӕ

Адыгабзӕклӕ гупшысӕрӕр, еджӕрӕр, тхӕрӕр нахъыбӕ хъу-нымкӕ, адыгӕ клӕлӕеджакло-хӕм яныдӕлӕфыбӕ ӕшу альӕ-гъоу пӕугъӕнхӕмкӕ «Адыгӕ макъом» ишӕуагъӕ кыгъӕклӕ-нӕу рихъухъагъ.

Я 7-рӕ классым кышгӕгъӕ-жыагъӕу я 11-м нӕс ащеджӕрӕ адыгӕ клӕлӕеджаклохӕм азы-фагу зӕнӕккъу шызӕхӕштӕп. Ар адыгабзӕм фӕгъӕхыгъӕ гупшысӕхӕр кызышылогъӕ тхыгъӕшт. Тызӕреджагъӕр «Адыгабзӕр сянӕ ыбз, ары ду-наим сыхъышӕрӕр».

Кӕлӕеджаклом зыгорӕм шызӕхыгъӕ е тхылым кы-риджыкыгъӕ гушылӕ ӕушыхӕм анахыи еж ыгу кыкыгъӕ гъу-шшысӕ гъӕшӕгъонхӕм нахъ мӕ-хъанӕ яттышт, уасӕ афӕтшышт. Тхыгъӕхӕр сочинение фӕдӕхӕу, е еж авторыр зыдӕгушылӕ-жыырӕм фӕдӕу, е нӕбгыритӕмӕ язӕпцуцужь гушылӕ фӕдӕу гъӕ-псыгъӕнхӕ альӕкышт.

Тхыгъӕр адыгабзӕр дӕгъоу зышӕу, ащ рыгушхоу, рыгу-

шылӕу, усӕхӕр зытхыхӕу, пшы-сӕхӕр зӕхъылыхъанхӕ зылӕ-кырӕ клӕлӕеджакло гъӕшӕ-гъонхӕм яхыылӕгъӕни ылӕ-кышт. Арышъ, темӕм ӕклолӕ-кӕбӕ ил, еж клӕлӕеджаклом итворческӕ гупшысакӕлӕ елы-тыгъ иньдӕлӕфыбӕ ӕшулӕгъоу фыриӕр кызӕрӕрилотыкы-штыр.

Тхыгъӕхӕм шъуикӕлӕгъӕ-джӕхӕр е шъуанӕ-шъуатхӕр кыжъуӕгъӕджыжыхӕм дӕгъу. Ащ ыуж гъӕзетым кытфя-жъуыгъӕх. Тиадрес «Адыгӕ ма-къом» иаужырӕ нӕклубӕо те-тхагъ.

Зӕнӕккъуыр тыгъӕгъӕзӕм и 1-м кышгӕгъӕжыагъӕу гъӕтха-пӕм и 1-м нӕс клошт. Кӕууххӕр гъӕтхӕпӕм ыклӕм (каникулхӕм атефӕу) зӕфӕтхысыжыштых. Анахъ ӕофшӕлӕгъӕ дӕгъухӕм яавторхӕр Мыекъуанӕ къед-гъӕблӕгъӕштых, шӕхуафтын-хӕр афӕтшыштых, ятхыгъӕ-хӕри гъӕзетым кыхъӕтыуты-штых.

Редакциер.

Пенсиехӕмкӕ фондым шъушгӕгъӕгуазӕ

Сертификат 6800-рӕ аратыгъ

2007-рӕ илӕсым ишылӕ мазӕ и 1-м кы-шыублагъӕу кӕуачӕлӕ илӕ хъугъӕ 2006-рӕ илӕсым тыгъӕгъӕзӕм и 29-м номерӕу 256-ФЗ зытӕтӕу аштӕгъӕ Федеральнӕ зако-нӕу «Кӕлӕцыкылу зылӕ унагъоухӕм кӕра-лыгъо ӕпылӕгъу ятыгъӕнымкӕ хӕгъӕхъожь шыклӕм тетӕу зехъӕгъӕн фӕе ӕофыгъоухӕм яхыылӕгъ» зыфилорӕм. А законом егъӕна-фӕ 2007-рӕ илӕсым шылӕ мазӕм и 1-м ыуж ятӕнӕрӕ ыкли ащ кыкӕлӕлыкӕлорӕ са-бый кызыфӕхъуыгъӕхӕм (зыпӕнӕу алызыхы-гъӕхӕм) ны (унӕгъо) мылӕку ятыгъӕнымкӕ фитныгъӕ ялӕу.

УФ-м Пенсиейӕмкӕ ифонд и Къутамӕу Адыгӕ Республикӕм шылӕм ичӕлӕлӕ орган-хӕм ны (унӕгъо) мылӕкумкӕ сертификат ятыгъӕным ехыылӕгъӕ заявление 7000 рес-публикӕм шыпсӕухӕрӕм къарахыылӕгъ. Ащ нафӕ къешы унагъом ратырӕ ащ фӕдӕ кӕ-ралыгъо ӕпылӕгъум клӕгушӕхӕрӕм ренӕу зӕрахъхӕрӕр. 2007-рӕ илӕсым ны (унӕгъо) мылӕкум ехыылӕгъӕ сертификат ятыгъӕ-нымкӕ заявление 1653-рӕ алахыгъагъӕм ыкли ахӕм япчъагъӕ 2008-рӕ илӕсым 2508-м нӕсыгъагъӕм, 2009-рӕ илӕсым ишӕклогъу и 25-м ехъулӕу пштӕм, заяв-лениеу къатыгъӕхӕм япчъагъӕ 2839-м лъы-ӕсыгъ.

Адыгӕ Республикӕм шыпсӕухӕрӕм кӕ-ралыгъо сертификат мини 6,8-рӕ ара-тыгъ. Непӕ ащ илӕ мылӕкур сомӕ мин 312,162-м нӕсыгъ.

Зычӕсыштхӕ унӕмкӕ амалӕу ялӕхӕр на-хышӕу ашыныхӕм пӕе цыфхӕм чыфӕу аштагъӕхӕр гъӕгъужыгъӕнхӕм фӕшӕ Пен-сийӕмкӕ фондым и Адыгӕ республикӕ Къутамӕ чыфӕт организациехӕм сомӕ мил-лион 60,7-рӕ афаригъӕхыгъ. А мылӕкумкӕ чыфӕхӕр зӕрӕпсаоу е ахӕм ашыцӕ ӕлахъ унӕгъо 219-м атыжыгъ. Зычӕсыхӕр унӕ-хӕм апае чыфӕхӕр тыжыгъӕнхӕм пӕе Пен-сийӕмкӕ фондым ичӕлӕлӕ органхӕм за-явление 271-рӕ къарахыылӕгъ.

2009-рӕ илӕсым гъӕтхӕпӕм и 28-м но-мерӕу 72-ФЗ зытет Федеральнӕ законыр зӕраштагъӕм ишӕуагъӕклӕ, ны (унӕгъо) мылӕкум шыцӕу сомӕ мин 12 зӕтыгъокӕ къалахын фитыхӕу хъугъӕ. Зӕтыгъо сомӕ мин 12-р къаӕхыгъӕным ехыылӕгъӕ за-явлениер кӕралыгъо сертификат зылӕхӕм ятӕнӕрӕ, яшӕнӕр сабыир е ахӕм къаӕлӕлы-кӕуагъӕр кызыхыгъӕ (апӕнӕу залахыгъӕ) пӕлӕм ӕмылӕтыгъӕу атын альӕкышт.

Джащ фӕдӕ заявлениекӕ Пенсиейӕм-кӕ фондым ичӕлӕлӕ органхӕм нӕбгырӕ 5628-мӕ зафагъӕзагъ, а пчъагъӕр ны (унӕ-

гъо) мылӕкумкӕ кӕралыгъо сертификат зӕратыгъӕхӕм япроцент 82,4-рӕ мӕхъу. Ахӕм ашышхӕу унӕгъо 4942-м ренӕу зыфӕны-кӕохӕ ӕофыгъоухӕм апӕуагъӕхъаным пӕе сомӕ мин 12 зырыз афарагъӕхыгъ ыкли зӕ-клӕмкӕи ащ Пенсиейӕмкӕ фондым сомӕ миллион 59,3-рӕ пӕуигъӕхъагъ.

Мыщ дӕжыым джыри зӕ цыфхӕм агу кӕдгъӕкыжы тылоигъу зӕтыгъо сомӕ мин 12-р къаӕхыгъӕным пӕлӕгъӕ гъӕнӕфагъӕ илӕу зӕрӕштыр. Ны (унӕгъо) мылӕкумкӕ кӕралыгъо сертификат къаӕхыгъӕным ифитныгъӕ цыфым илӕ зыхъугъӕр 2007-рӕ илӕсым ишылӕ мазӕ и 1-м кышыубла-гъӕу 2009-рӕ илӕсым иӕоныгъо и 30-м нӕ-сырӕ пӕлӕм кыхъеуыгъӕм, сомӕ мин 12 къаӕхыгъӕным ехыылӕгъӕ заявлениер 2009-рӕ илӕсым итыгъӕгъӕзӕ и 31-м шӕо-мыклӕу аритын фае. Кӕралыгъо сертифи-кат къаӕхыгъӕным ифитыныгъӕ цыфым илӕ зыхъугъӕр 2009-рӕ илӕсым ичӕпӕно-гъу и 1-м кышыублагъӕу 2009-рӕ илӕсым итыгъӕгъӕзӕ и 31-м нӕсырӕ пӕлӕм кы-хъеуыгъӕм, заявлениер 2010-рӕ илӕсым игъӕтхӕпӕ и 31-м шӕо-мыклӕу аритын фае.

Ны (унӕгъо) мылӕкум ехыылӕгъӕ Феде-ральнӕ законом зӕригъӕнафӕрӕмкӕ, а мылӕкур агъӕфӕдӕн зальӕкыштыр кӕра-лыгъо сертификат къаӕхыгъӕным ифит-ныгъӕ кӕзытыгъӕ сабыим ыныбжӕ илӕ-сиц зыхъукӕ ары. 2009-рӕ илӕсым ибӕ-дзӕогъу и 1-м кышыублагъӕу зисабыи ыныбжӕ илӕси 2,5-м нӕсыгъӕ ныхӕм ны (унӕгъо) мылӕкур гъӕфӕдӕгъӕным ехы-лӕгъӕ заявлениехӕр алахыхӕу аублагъ. Шъугу кӕтӕгъӕкыжы законом ны (унӕ-гъо) мылӕкур лъӕныкъуиц апӕуагъӕхъан фитхӕу зӕригъӕнафӕрӕр: унӕ амалӕу ялӕхӕр нахышӕу шыгъӕнхӕм, клӕлӕцыкылӕхӕм яегъӕджӕн ыкли ным ӕофшӕнымкӕ ипен-сие зӕуагъӕклӕр ӕлахъу илӕм апӕлугъӕхъӕ-гъӕныр. Пенсиейӕмкӕ фондым ичӕлӕлӕ органхӕм заявление 3 къарахыылӕгъ.

Джащ фӕдӕу ны (унӕгъо) мылӕкумкӕ кӕралыгъо сертификат зылӕхӕм агу кӕтӕ-гъӕкыжы ны (унӕгъо) мылӕкумкӕ кӕра-лыгъо сертификат къаӕхыгъӕным ифит-ныгъӕ къазытыгъӕ сабыим ыныбжӕ илӕ-сиц мыхъуыгъӕоу а мылӕкур зыпӕуагъӕ-хъан альӕкышт лъӕныкӕохӕу законом ыгъӕ-нафӕхӕрӕр: унӕ кӕшӕфыгъӕным е шыгъӕ-ным пӕе чыфӕу аштагъӕр гъӕгъужыгъӕ-ныр ыкли ны (унӕгъо) мылӕкум шыцӕу зӕтыгъокӕ сомӕ мин 12 къаӕхыгъӕныр ары нылӕп.

ХЪАЦЫКЪУ Марин.

Пенсиехӕмкӕ фондым и Адыгӕ респуб-ликӕ Къутамӕ социальнӕ тынхӕмкӕ иотдел ипаш.

Наркоманием пӕуцужыгъӕныр

ПРОЕКТЫМ ЗЫЦЫБГЪӕГЪОЗӔН, УИШӕОШӕ КЪЕПӕОЛӕН ПЛӕКЫШТ

Урысые Федерацием Шын-гъончъагъӕмкӕ и Совет изӕхъ-сыгъоу ӕоныгъом и 8-м шыла-гъӕм тхъамӕтӕгъуыр шызӕрихъагъ Президентӕу Дмитрий Медведе-вым. А зӕхъсыгъом унашӕо ӕа-шыгъ наркотикхӕр хӕбзӕнчӕу гъӕзеклогъӕнхӕм пӕуцужыгъӕ-нымкӕ зӕрыгъӕозӕштхӕ кӕра-лыгъо политикӕм и Стратегие ипроект-программнӕ документ пшъаӕлӕу шытыштыр — гъӕхъа-зырыгъӕнӕу. Кӕралыгъом ипа-щӕ кыхыгъӕштыгъ мы лъӕны-къомкӕ джырӕ нӕс ӕоф зра-шӕшттыгъӕм зӕхъокыныгъӕ фӕ-шыгъӕн, амалыклӕхӕр кыхъӕ-хыгъӕнхӕ зӕрӕфаер. Ахӕр ары а стратегием кышыцӕлӕгытӕ-гъӕнӕу шытхӕр. Ащ ӕоф дзӕы-шӕхӕрӕм анахъ анаӕ зытыра-гъӕтырӕр чыпӕлӕхӕм, регионхӕм ашызӕшӕохыгъӕн фӕе ӕофыгъо-хӕр ары, сыда пӕомӕ ахӕм (чы-пӕлӕхӕм) клӕлӕгъаджӕу, врачӕу, наркологӕу, наркополицейскӕу ащылажӕхӕрӕм яамал кыхы-

рӕм бӕ елытыгъӕр наркотикхӕр хӕбзӕнчӕу гъӕзеклогъӕнхӕм пӕу-цужыгъӕнымкӕ.

Наркотикхӕр хӕбзӕнчӕу гъӕ-фӕдӕгъӕным пӕуцужыгъӕр сыд фӕдӕр стратеги лъапсӕ фӕхъу-рӕр лъӕныкъуиц.

Алӕрӕр — наркотикхӕм аклӕупчӕрӕр, афаер нахъ макӕ шыгъӕным фӕгъӕхыгъӕ ӕоф-тхъабзӕхӕр зехъӕгъӕнхӕр.

Ятӕнӕрӕр — тыдӕ кыкыми, наркотикхӕм якъӕкӕуапӕхӕр гъӕклодыгъӕнхӕр.

Яшӕнӕрӕр — кӕралыгъоухӕм аклӕуачӕлӕ, ахӕм азыфагу илӕ зӕпхыныгъӕр кызыфӕгъӕфе-дӕгъӕныр.

Зӕхъсыгъом зӕрӕшыхагъӕунӕ-фыкыгъӕмкӕ, гупшысӕ куу зы-хӕм кӕралыгъо политикӕ зыклӕ непӕ тышчылагъ наркоманием пӕу-цужыгъӕным пӕе. Ащ фӕдӕ кӕралыгъо политикӕр шыӕны-гъӕм гъӕцӕлагъӕ зӕрӕшыхъушт планри гъӕхъазырыгъӕн фае. 2010-рӕ илӕсым ишылӕ мазӕ и

1-м нӕс ащ фӕдӕ планыр ыкли ар гъӕцӕлагъӕ зӕрӕхъуштыгъ истра-тегие ипроект кыгъӕхъазырынӕу пшъӕрылӕ фашыгъ Кӕралыгъо антинаркотическӕ комитетым (ТАК-м). Ар Президентым пӕ-шӕлорыгъӕшӕу рахыллӕн ыкли ащ кыдыригъӕштӕн фае. Страте-гием кыхъащт илӕсым игъӕтха-пӕ ехъулӕу кӕуачӕлӕ илӕнӕу шыт.

Кӕралыгъо антинаркоти-ческӕ комитетым и Интернет-ресурсӕу «Стратегия государ-ственной антинаркотической по-литики Российской Федерации» зыфилӕу сайтӕу **WWW.stratgap.ru** зыцӕр зыхахъӕрӕм ӕоф ышӕу ригъӕжыагъ. Арышъ, Стратегием ипроект ащ зышышжыгъӕ-гъӕозӕн, ӕофыгъоу ащ кышыцӕ-тыгъӕм фӕгъӕхыгъӕу упчӕу шыуылӕхӕр кышъуытынхӕ ыкли шъуишӕлошхӕр къешъулолӕнхӕ шъульӕкышт. Анахъ гъӕшӕ-гъонхӕр Стратегием ипроект кышыцӕлӕгыштых.

ЖАКӕТӕМЫКЪО Аминӕт.

ХАБЗЭР ЗЫУКЪОХЭРЭМ
ягъогупэ бгъу пстэумкӀи пабзыкӀы

(Апэрэ нэІубгъом кыыщезьэ).

— Адыгэ Республикэм и Президент зипщэ Комиссиер ИофшIэнкIэ федеральнэ законодательствэм Адыгэ Республикэм и Президент 2008-рэ илътсым Ионьгым и 18-м номерэу 116-рп зытэтэу кыдыгъэкIыгъэ унашъомкIэ ыухэсыгъэ Планэу кьольхъэ тын-Иыхыным пэуцужьыгъэ-нымкIэ Адыгэ Республикэм 2008 — 2009-рэ илътсэхэм щызэрахънхэ фэе Иофыгъохэр зыгъэнафэхэрэм арзгъуазэ, — кьелуатэ Владислав Федоровым тиапэрэ упчIэ джэуап кыритыжызэ. — Ащ кыдылтыгъэрэ Иофыгъохэр гъэцэкIэжыгъэнхэм пас Адыгэ Республикэм и Президент указ ыкIи унэщэ пчъагъэмэ акIэтхагъ. Ахэм ащыщ Адыгэ Республикэм игъэфорышIэкIо кадрэхэм ярезерв зэхэщэгъэным хыбылIэгъэ Указу 2008-рэ илътсым тыгъэгъазэм и 31-м ТхьакIушынэ Аслъан кыдыгъэкIыгъэр. Ащ тегъэлсыкIыгъэу Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ гъэцэкIэкIо органхэм Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гражданскэ кыулыкIу ИнатIэхэм алуагъэхъаштхэм ярезервхэр ащызэхашагъэх. Джащ фэдэу Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ илътсым шышъхъэлум и 31-м номерэу 100-р зытэт Указу кыдыгъэкIыгъэным егъэнафэ Адыгэ Республикэм икъэралыгъо гражданскэ кыулыкIу ИнатIэхэм алуагъэхъэхэрэм фэдэу ыкIи мылыкIоу яIэм, мылыкIу мэхъанэ зилэ пшъэрылгъэу зыфашIыжыгъэхэм, джащ фэдэу а лъэныкъохэмкIэ яшъхъэгъусэхэм ыкIи зыныбжэ имыкIугъэ ялыфыгъэхэм яхыылIэгъэ къэбархэр кызызратынхэ фэе ИнатIэ лъэпкъхэр. Къэралыгъо кыулыкIушIэхэм яхыылIэгъэ гъунапкъэхэу Урысые Федерацием изаконодательствэ ыгъэнафэхэрэм Адыгэ Республикэм икъэралыгъо кыулыкIушIэхэм зрагъэгъэцIэжыхэрэр уплъткIугъэныр, джащ фэдэу Урысые Федерацием и Президент 2002-рэ илътсым шышъхъэлум и 12-м номерэу 885-р зытэтэу кыдыгъэкIыгъэ Указу «Къэралыгъо кыулыкIушIэхэм якыулыкIу зехъахIэ иобщэ принципхэр ухъсыгъэнхэм хыбылIагъ» зыфиIорэр зрагъэгъэцIэжыхэрэр уплъткIугъэныр Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ гъэцэкIэкIо органхэм кьольхъэ тын-Иыхыным пэуцужьыгъэнымкIэ ведомствэ комиссиехэу ащызэхэшагъэхэм яфитыныгъэхэр гъэцэкIэжыгъэнхэм тегъэлсыкIыгъэу зышIуахы.

— Аод, зыгорэккэ кьольхэ тын-Гыхыну ехы-
лэгэ кэбары Адыгэ Республикэм чыпсэухэрэм
хэбзэ гъэцэккэкко органхэм алыгъэлэсы ашлонгъоу
кыхэккымэ, сьдэуцтэу зеклонхэ алэккышта? А
лофыр шъэф шыккэм темыгъэпсыккыгъэ зыхьуккэ
чынынэхэ ыккы зычыгъозэхэ кэбарыр зифишъошэ
органхэм алымагыгъэлэсынхэр кыдыхэт.

— Къыдесгъаштэ къолъхъы тын-Иыхыным ехыылэгъэ къэбарыр хэбзэ гъэцэкэкълô органхэм алтыггъэлэсыным тещыныхъан зылъэкълыштхэр зэрэщылэхэм. Ащкълэ хэт шыщы пэрыоху афэмыхуо къолъхъы тын-Иыхыным ылъэныкълэ хэбзэ гъэцэкэкълô органхэм аналэ зытырадзэн алъэкълышт къэбархэу зыщыгуазэхэр цыфхэм къатынхэ алъэкълэнэу гъэпсыгъэным пае, **Адэгъ Республикэм и Президент и Администрацие «цыхъэшлэгъу телефон» къыщызэлухыгъ ыкълэ цыфхэм къатырэ къэбархэр компьютерным тыритхэнхэ ылъэкълэнэу агъэпсыгъ**. Тызыхэт илъэсым пыкълыгъэ палъэм къыкълôл а телефонымкълэ цыфхэм заявлениеу къатыгъэхэм язэхэфын къызэригъэлъэгъуагъмкълэ, **къолъхъы тын-Иыхыным ехыылэгъэ къэбар гори ахэм къахэфагъэп**. Адэгъ Республикэм и Президент иобщественнэ егъэблэгъаплэ илофшлэни зрэдыхэтэу, къолъхъы тын-Иыхыным ехыылэгъэ егъэблэгъэнхэр Адэгъ Республикэм ихэбзэ гъэцэкэкълô органхэм япачэхэм зэхэхэх.

— Административнэ реформэу тиреспубликэ
цыкlorэм ехьылэгъэ loфыгъохэу зрахъэхэрэм уакъы-
тегушылэн плъэкъышта?

— Административнэ реформэм норматив правовой льапсэ фэшлыгэн гухэльым пае, Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ ильэсын мээсем и 2-м номеру 8-р зыгет Указу «Адыгэ Республикэм 2009 — 2010-рэ ильэсхэм административнэ реформэр шырегэклокыгэнэм и Программэ ехыыллаг» зыфиорэр кыдыгэклыг. Ар агьэцкэкжыыз, Адыгеим икьэралыгьо хэбз органхэм административнэ реформэм ехыылэгъэ планхэр ащызэхэгъэуагъэх, а йошлэныр зэхэщэгъэнымклэ пшъэдэклыж зыхыхэрэр агэнэфагъэх. **Административнэ реформэм ыгъэнэфэр йофыгъохэр зэшохыгъэнхэм пэгугъэхэгъэным пае тызыхэт ильэсымклэ республикэ бюджетым сомэ миллионрэ мин 200-рэ кышыдалытагъ.** Адыгэ Республикэм административнэ реформэр шырегэклокыгэнэм пае Адыгэ Республикэм икьэралыгьо хэбз гъэцкэкло органхэм йошлэн шугагъэу кытырэм уасэ фэшлыгэнэм истемэ ехыылэгъэ предложениехэр гъэхазыргъэнхэм фэгъзэгъэ йофшлэ куп Президентыр зипшэ Комис-

сием шызэхашагъ. Бюджет законодательствэм зэхьоклыныгъэу фэхьугъэхэр гъэцкэкъжыгъэнхэм ыкӀи бюджетым ихьарджхэр нахь макӀэу гъэпсыгъэнхэм пае республикэ законитӀу, Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет иунашъо зэфӀэшъафхэу бэ аштагъэхэр. Ахэм зыкӀэ ащыщ бюджет планированием исуъектхэр гъэнэфэгъэнхэм ехьыллагъэри. Министрэхэм я Кабинет 2009-рэ илъэсым мэлъыфӀэгъум и 14-м номерэу 117-р зытетэу ышӀыгъэ унашъо «2009-рэ илъэсым ИошӀлэным икӀлӀуххэм ыкӀи илъэныкӀо шъхьалӀхэм яхьыллӀгъэ докладхэр зэхгъэуцогъэнхэмкӀэ бюджет планированием исуъектхэм яхьыллагъ» зыфиӀорэм тегъэпсыкӀыгъэу, **бюджет планированием исуъектхэу агъэнфагъэх псауныгъэр къзӀухьмэгъэнымкӀэ Министрествэр, гъэзэныгъэмкӀэ ыкӀи науӀэмкӀэ Министрествэр, культурэмкӀэ Министрествэр, ИошӀлэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хъхьоныгъэхэмкӀэ Министрествэр, экономикэ хъхьоныгъэхэмкӀэ ыкӀи сатӀумкӀэ Министрествэр, физическэ культурэмкӀэ ыкӀи спортмкӀэ КомитетӀэр**. Джащ фӀдэу министрэхэм я Кабинет иунашъо тегъэпсыкӀыгъэу зехагъэуцагъ Адыгэ Республикэм исоциальнэ-экономикэ хъхьоныгъэхэм я Стратегиехэу 2025-рэ илъэсым лъыӀэсырӀ палӀэм тельытагъэр ыкӀи ащ ехьыллӀгъэ закон Къэралыгъо Советым — Хасэм ыштагъ.

— Къолъхъэ тын-ыхьхыным пэукуржыгъэным ехьылэгъэ Юфшлэнэу республикэм цыцэрахъэрэм къеполэнхьб зэрцыхьлэр тэшлэ. Адыгэ Республикэм иктэралыгъо хэбзэ органхэм зэхэщаклэу ялэр нахъ дэгъоу гъэспжыгъэни ахэм ащыщ. А Юфшмклэ сыда тыналэ зытэтэгъадзэ пшлолгъор?

— Административнэ реформэм тегъэпсыкыгъэу къэралыгъо хэбзэ органхэм зэхэщакъэу ялэр нахьышлэ шыгъэным ехьыллэгъэ шлагъэхэри шылъэ. Адыгэ Республикэм и Президент 2009-рэ илъэсым жьыныгъауакъэ и 15-м номерэу 46-р зытегъэу къыдигъэкыгъэ Указэу «Адыгэ Республикэм икъэралыгъо хэбзэ гъэцэкъэкъо органхэм зэхэщакъэу ялэм зэхьокыныгъэхэр фэшлыгъэнхэм ехьыллагъэ» зыфиорэмкълэ Адыгэ Республикэм унэ-коммунальнэ хъызмэтымкълэ и Комитет псэолъэшныныкълэ, транспортнымкълэ ыкълэ гъогу хъызмэтымкълэ Министерствэм, Адыгэ Республикэм и Лицензионнэ-регистрационнэ къулыкту экономикэ хэжыныгъэхэмкълэ ыкълэ сатыумкълэ Министерствэм ахагъэхъажыгъэх.

Ащ имызакъоу, Адыгэ Республикэм инорматив правовой актхэм япроектхэу агъэхъазырхэрэм ыкӀи агъэфедэхэрэм къольхъэ тын-Ӏыхын нэшан къахъмыгъэфэгъэным пae ренэу ахэм ведомствэ экспертизэ арашӀылӀэ. ГушылӀм пae, тыыхэт илъэсым иапэрэ мэхит **ӀофшӀэнымкӀэ ыкӀи социальнэ хэхъоныгъэхэмкӀэ** Министерствэм норматив правовой акт 26-рэ шауплӀэкӀугъ. Ахэм ащышхуэ 8-р къольхъэ тын-Ӏыхыным пшӀулӀекӀорэ законодательствэм диштӀэу агъэпсыжыгъэх. Министерствэм и Интернет-сайт къышчызуаухыгъ нэкӀубгъоу **«Къэуцу, къольхъэ тын-Ӏыхыныр!»** зыӀорэр. Министерствэм ӀофшӀэн ехьылӀэгъэ къэбархэр ащ ренэу къырагахъх.

— Информатизационн фэгъэгъышцт уполномоченн къралтыгьо хэбзэ орган агъэнэфэгъуул зэхэтхыгъэ. Сьд фэдэ Иофыгъоха аш зэрихэхэрэр?

— Адыгэ Республикэм и Президент 2009-р ильхэсым мэллылфэгъум и 21-м номеруу 35-р зытет Указуу кыдыгъэкыгъэмкӀэ **информатизацием ыльхэныкъокӀэ Адыгэ Республикэм иполномоченнэ кӀэралыгъо хӀӕзэ органуу ыгъэнзэфгъ Адыгэ Республикэм экономикӀ хӀхъоныгъэхэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ и Министертвӕ**. Программӕ ухызырыныгъэхуу «Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо фӀӕло-фашӀхэм япортал» ыкӀи «Адыгэ Республикэм икӀэралыгъо фӀӕло-фашӀхэм ярегистр» зыфиӀохӕрӕр гъӕфедӕгъэнхэм ехьылӀгъӕ ухызырын ӀофшӀӕнхӕр ащ зӕрехъх. Урысые Федерацием экономикӀ хӀхъоныгъэхэмкӀэ и Министертвӕ ипрограммӕ ухызырыныгъуу «КӀэралыгъо фӀӕло-фашӀхэм ярегиональнӕ портал» ыкӀи «КӀэралыгъо фӀӕло-фашӀхэм ярегиональнӕ регистр» зыфиӀохӕрӕр гъӕфедӕгъэнхэм ифитыныгъӕ иӀӕным фӕшӀ, Адыгэ Республикэм экономикӀ хӀхъоныгъэхэмкӀэ ыкӀи сатыумкӀэ и Министертвӕ а федеральнӕ хӀӕзӕ гъӕцӕкӀӕкӀо органым ззӕгъыныгъӕ дишӀыгъ.

Джащ фэдэу проектэу «Адыгэ Республикэм инвестициехэр шыгэфедэгэнхэм ыкIи предпринимательствэм хэхьоньгэ шегъэшыгъэным административнэ пэрыохьоу фэхьухэрэм комплекснэ уасэ афэшыгъэным» зыфиорэр Дунэе банкыр ягъусэу гъээкIэжыгъэным епхыгъэ IофшIэнхэр республикэм шыгъагъэкIуатэх. 2009-рэ илгъэсым игъэтхалэ и 23-м кышчыублагъэу и 27-м нэс Дунэе банкым иэкспертхэм республикэм Iоф шашIагъ. Административнэ пэрыохьоу агъэфедэгъэу кызыхагъэжIкIэ зэрээкIохтхэ шIыкIэм ишапхьэхэр гъэхъазыргъэнхэм пае административнэ IофшIэхэм

ахэлэжьэрэ учреждениехэм кыбар зэфэшхьафхэр кы-
щаугьойгъэх.

Къылогъон фае Адыгэ Республикэм иминистрэхэм я Кабинет 2008-рэ илъэсым шэклогъум и 24-м номерэу 192-р зытетэу ышшгъэ унашгоу « Адыгэ Республикэм икьэралыгъо учреждениеу «Къэралыгъо ыкӀи муниципальнэ фэлэ-фашӀэхэр афэгъэцӀкӀгъэнхэмкӀэ пшэ-рылыбгъэ зыгъэцӀкӀэрэ гупчэу къалэу Мыекъуапэ дэ-тыр» зыфиӀорэр къызӀлухыгъэным сыхыллагъ» зы-фиӀорэр агъэцӀкӀэжъзэ, ащ фэдэ орган къызэрэзӀуа-хыгъор. Ащ пащэу илэштгыри агъэнзэфэгъ, IoшшӀӀӀӀэр зычӀэштчӀ унэри къыхахыгъ. Ащ кьэралыгъо ыкӀи муниципальнэ фэлэ-фашӀэ 51-рэ афэгъэцӀкӀэ. Нэб-гыр 30-м ащ Ioф шашӀэшт. МФЦ-мкӀэ кыкӀыхъзэ органхэм зифэлэ-фашӀэхэр афэгъэцӀкӀэштхэм зэзгъ-ыныгъэхэр адашӀыгъэх. Ахэм ашышхы УФ-м ПенсиехэмкӀэ ифонд и Къутамэу Адыгэ Республи-кэм шыӀэр, УФ-м социальнэ страхованиемкӀэ и Фонд и Региональнэ къутамэ, Урысыем ифедераль-нэ хъзэлаэхъ къулыкъу и ГъэӀорышӀӀӀӀӀӀэу Адыгэ Республикэм шыӀэр, Федеральнэ миграционнэ къу-лыкъум и Отделэу Адыгэ Республикэм шыӀэр, Адыгэ Республикэм цӀыфхэм IoфшӀӀӀэн къафэгъо-тыгъэнымкӀэ икьэралыгъо къулыкъу и ГъэӀоры-шӀӀӀӀӀӀэ.

— *Кызырзатиш* *Иош* *Гырмак* *И*, кьольхъэ тын-Гыхы-
ным пзуцужьыгъэным ехьылгъэзэ *Юфгы* *бох* *ху* *Адыгэ*
Республикэм *и* *Президент* *дэжэ* *цызэххэцэгъэ* *Ко-*
миссиен *зери* *хъэхэрэр* *нахьыбэрэмк* *И* *профиланти-*
кэм *епхыгъэх*. *Ац* *нае* *къбар* *жыгуэгэм* *иамалхэр* *кы-*
зыфштыгъэгъедэхэ *кыл* *сыда* *ац* *ехьылгъэгъу* *хэб-*
гъэуэн *эфык* *И* *плъэк* *Гыцтыр?*

— Адыгэ Республикэм лъэпкэ ИофхэмкIэ, IэкIыб кэралхэм ашыпсэурэ тилъэпкыгъухэм адырIэ зэлхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жугъэм иамалхэмкIэ и Комитет 2009-рэ илъэсын имэзэ тематическэ программэхэр ыкIи социальнэ роликхэр гъэхъазыргъэнхэм ыкIи эфирымкIэ къэтыгъэнхэм яхьылIэгъэ конкурс зэхичгъагъ. Ащ кIэухуэ фэхьугъэхэм атегъэпсыкIыгъуу каналуэ «Урысыем», «РИК»-м къолъхъэ тын-Iыхыном пэужубыгъэным ехьылIэгъэ тематикэмкIэ тхьамафэ кIэс телевизионнэ роликхэр къатых. ГТРК-у «АдыгеимкIэ» ыкIи «МТВ»-мкIэ правовой плуныгъэм, правзукъоныгъэхэр земыгъэгъэнхэм ыкIи правзухъумэкIо органхэм ялофшакIэ къэгъэлъэгъоуэным ехьылIэгъэ къэтынхэр агъэхъазырых. ЗэкIэмкIи 2009-рэ илъэсын Адыгеим къэбар жугъэхэмкIэ иамалхэм материал 70-рэ къыхау-тыгъ ыкIи эфирымкIэ къатыгъ. Тызыхэт илъэсыр имыкIыгъ джыри телевизионнэ тематическэ материал пчъагъэ къатышт.

— ТызтегущыИэрэ кыныгыом епхыгъэ пӀуныгъэ ЮфшиӀн кыткӀэхъухъэрэ ныбжыкӀэхэм адызехъэгъэныр республикэ Плануэ Президентым Ӏухъэсыгъэм кыдылътӀуэ кытшиӀоушӀы. ЕджанӀэхэм а ЮфшиӀ-ныр зэрэцхыгъэагъэм ехьылӀэгъэ ыцӀсэхэр кӀэп-хынхъэ плӀэкӀышта?

— Тэрээш а лэныкыюм уналэ тебдзагь. Планыр гэ-
цкIэжыгыгэным тегэпсыкIыгэуу гэсэнэгыэмкIэ му-
ниципальнэ органхэм япашэхэм игьо афалтэгугь обще-
образовательнэ учреждениехэм ашеджэхэрэм кьольхэ
тын-Iыхыным пэуцужыер еплыкIэ ягэшгыгэным,
правэ лэныкыюмкIэ зэхэшыкIэу ялэм хэгэхьогэным
ыкIи правовой культурэ ахэлхьэгэным ехьылIэгьэ
лофшIэныр икьу фэдизэу ашызэхэщэгэныр. Мунни-
пальнэ образованиехэм гэсэнэгыэмкIэ ягэзлорышIа-
пIэхэм зифэшшошэ лофыгыгэхэу тызыхэт илэсэым зэра-
хаштхэр агээнэфэгэх. Ахэм атегэпсыкIыгэуу рес-
публикэм ишоеобразовательнэ еджапIэхэм дэпкь
гээзетэу «НыбжыкIэхэр кьольхэ тын-Iыхыным
пэуцужых» зыфилорэмкIэ конкурсхэр ашыкIуа-
гьэх. Ащ гухэлэу фыраIагээр обществэм хэхионыгэу
ышIэхэрэр кьээзетэылэжэхэрэ а кыныгюм ифэшшо-
шэ еплыкIэ ныбжыкIэхэм фягэзшыгыгэныр ары.

— Тиздэгүцылэгүү икЛүхым мы көнлүаггэхэм тызылгымылэсыггүү сыда джыри кяхэбгэхэожсын плэкЛыштыр?

— Къэлэгъэн фае Урысые Федерацием и Правительствэ 2009-рэ ильэсым гъэтхапэм и 5-м ышЫгъэ унашъомкIэ норматив правовой актхэр ыкIи нэмыкI документхэр экспертизэ шЫгъэнхэм ехьылIэгъэ Шапхэхэр зериухэсЫгъэхэр. Ахэм игъо алыгъугъэ методикэм тегъэсЫкЫгъэу Адыгэ Республикэм шаштэрэ норматив правовой актхэм къольхъэ тын-Iыхыным иамалхэр къэзыгъэхэрэ ншанэхэр къахэмыгъэфгъэнхэм пае ахэм ыпроектхэр экспертизэ ешIых Адыгэ Республикэм и Президент и Администрацие иправовой ГъэlorышланIэ.

— *Тхьауегьэпсэу, Владислав, тиунчІэхэм джэуап-хэр кьызэряптыжсьыгьэмкІэ.*

СЭХЪУТЭ Нүрбий.

МАКТӔХӔР ТӔРӔЗӔУ КТӔТӔЮХ!

Звуки произносим правильно!

Адыгабзӕр зӕзыгъӕшӕрӕ клӕлӕеджакӕхӕм макӕхӕр нахъ тӕрӕзӕу кӕалошъоу егъӕджӕгъӕнхӕм фӕгъӕхыгъӕ лофшлагъӕу тыгъуасӕ тигъӕзет къыхиутыгъагъӕм икӕӕх мы нӕкӕубгъом тигъӕзетеджӕхӕр нӕлуасӕ зыщифӕтшыхӕрӕр.

Ра-би-ѐт рӕ-хъа-тӕу ма-клӕ,
Рӕ-зӕ-ны-гъӕ ащ хе-гъуа-тӕ.
И-дѐт Ра-би-ѐт не спе-шӕ,
Нас-лаж-дӕ-ет-ся о-нӕ.

Су-рӕт шы-нӕр сӕ си-клӕс,
Су-рӕт шы-нӕм се-мы-зӕш.
Я люб-лю ри-со-вӕт,
Ри-со-вӕт мне не скъ-ч-но.

Ты-гъуӕжъ тхъа-мы-клӕр ты-гъуа-клӕ кӕуа-гъӕ,
Тхъау-сы-хӕ-зӕ ар кӕӕ-клӕ-жыгъ:
«Тхъау-ма-фӕ-ти, зи къы-здӕ-хъу-гъӕп!»
Бѐд-нӕй волк хо-дил во-ро-вӕт,
Да вер-нӕл-ся с о-бӕ-дой:
«Вос-кре-сѐ-нъе, как на-зло!
По-то-мӕ и не ве-зло!»

Ты нӕ-тӕф-хӕр зӕ-за-о-хӕ-зӕ,
Я-тӕ-бжӕ-хӕр ты-ра-у-тыгъ.
Ба-рӕ-ны бе-ло-лӕ-бы-е друг дру-гу
Ро-гӕ по-от-би-вӕ-ли в дра-ке.

Тӕ-ры-тӕ нӕ-шӕ-бӕ-гум псы те-ткӕа-гъӕ-ти,
Нӕ-шӕ-бӕгу тӕ-кӕ-рӕ-зӕ зы-рӕ къы-пы-клӕгъ.
Мы двӕж-ды с то-бой о-гур-цӕ по-ли-вӕ-ли,
Два-дцать о-дин о-гу-ре-ц мы соб-рӕ-ли.

Тӕ-ры-тӕ къа-шӕ-бор кӕӕ-шӕ-да,
Тӕ-ри да-хъу ащ къы-дӕ-шӕ.
Кра-си-вӕй та-не-ц — пар-нӕй та-не-ц,
Парт-не-ры о-ба хо-ро-ши.

У-ры-сы-бӕр бӕз гъӕ-шӕ-гъӕн,
У-ры-гу-шы-тӕ-мӕ бӕа-шӕ у-хъу.
Рус-ский я-зык и-зу-чӕв,
Стӕ-нешъ ты крас-но-ре-чӕв.

Фыр-ты-нӕ фы-жы-бӕр жыб-гъӕм зӕ-ре-хъ,
Гур е-гъӕу-чъы-тӕ, фӕ-ба-гъӕ хӕ-лӕп.
Ме-тӕль бе-ло-снѕ-жа-на-я вѕ-ром ме-лӕ,
И сѕр-д-цу мо-рӕ-но, и нет в ней теп-лӕ.

Ха-тӕм хӕ-лӕыр о хӕ-хыжъ,
Хӕ-мы-хыжъ-мӕ бгъо-ты-жы-нӕп.
Вӕ-вре-мя пло-дӕ не со-бе-решъ,
Ни-че-гӕ по-то-м и не най-дешъ.

Хъы-ты-ӕм тхы-кӕӕ-цӕр и-фӕгъ,
Хъы-ѕн фи-мы-тӕу ащ кӕи-нӕгъ.
В се-ти о-ку-не-к по-пӕл-ся,
Не-под-ви-ж-ным в них ос-тӕл-ся.

Хъор-шӕ-рӕр³ ма-шӕм и-фи,
Хъо-тӕ-бжӕ-тӕу⁴ бӕ-рӕ и-сыгъ.
Дӕл-го ба-рӕх-тал-ся в я-ме хит-ре-ц,
Ку-дӕ по зас-лӕ-гам по-пӕл на-ко-не-ц.

Хъу-рӕ-еу, хъу-рӕ-я-бӕзӕ,
Хъур-джӕ-нӕ⁵ хъу-ра-е си.
У ме-нӕ есть об-руч
Круг-лӕй, о-чень круг-лӕй.

Хъа-ру-нӕ хъа-мӕм те-хъӕгъ,
Лыжъ хъа-лӕ-лӕм хъӕ⁶ тӕкӕу къы-ри-тыгъ.
Га-рун за-шел на гум-нӕ⁷,
Щѕд-рӕй ста-рик дал яч-мѕ-ня не-мнӕ-го.

Цы-гъӕм кӕо-ѕ гъу-гъӕр ы-у-цӕ-гъу-зӕ,
Ы-цӕ да-нӕи Луи-гъӕ-зыгъ.

Мыш-ка грыз-ла твер-дый сыр,
По-ло-мӕ-ла се-бѕ зуб.

Цо-къа-шӕм цо-кӕ-зӕ-клӕ-дӕ ы-дыгъ,
Цо-кӕ-зӕ-клӕ-дӕр пы-тӕшъ ащ и-гуӕп.
Са-пӕж-ник чу-вӕ-ки по-шил,
До-во-лен — чу-вӕ-ки проч-нӕ.

Цур мӕз цу-нӕм⁸ хӕт-зӕ,
Ы-кӕ-шӕ-бӕ зӕ-клӕ ы-цун-тхъӕгъ.
Вол пӕс-ся в за-рос-лях ов-ра-га,
Всю шку-ру и-зод-рӕл, бед-нӕ-га.

Цыргъ⁹ цы-кӕ-р пшӕ-зӕ,
Чыгу цы-нӕм хӕ-пшы-хъӕгъ.
Полз-ком у-лит-ка прод-ви-гӕ-лась
И до сы-рӕй зем-ли доб-ра-лась.

Чӕ-ти-бӕ чӕ-фӕу чы-нӕ е-шӕ-зӕ,
Чы-нӕ-клӕп-щыр зӕ-пыу-тыгъ.
Ча-тиб с ю-лӕу так иг-рӕл,
Что кну-то-ви-ще об-ло-мӕл.

Чӕ-пыр чыг-мӕ къа-те-хъӕгъ,
Чыг-хӕр да-хъу къы-фӕ-пӕгъ.
Чӕ-пӕм мӕ-зыр зӕ-лӕиш-тӕгъ,
Чы-тӕ-та-гъӕ джы кӕӕ-хъу-гъ.
И-ней на де-ре-вья о-пус-тил-ся,
Де-ре-вья кра-си-во о-дѕл.
И-ней лес весь о-ку-тал,
И вок-руг по-хо-ло-дӕ-ло.

Чы-хъум-бы-ир и-чы-у-нӕ ис,
Чы-гур зӕ-и-шӕ-нӕм ар фӕ-лӕз.
Крот си-дит в сво-ѕй но-рѕ,
Мӕс-тер рыт-ся он в зем-лѕ.

Шӕм-бӕ-тӕм шы-гъа-чӕ-шӕ-лӕгъ,
Шы-гъӕ-чъа-пӕм шы-хӕр къа-щӕгъ.
В суб-бӕ-ту скач-ки сос-то-я-лись,
Свез-ли на ип-под-ром ко-нѕй.

Шӕ-ли-хъӕ тӕ-джы-клӕ мӕ-шъхъа-хы-ти,
Шъхъа-ны-гъуп-чӕр жыб-гъӕм
ы-гъӕ-шъхъӕ-шъхъӕгъ.
Са-ли-ху вста-вӕт бы-ло лень,
И вѕ-тер раз-бил ок-нӕ вдрѕ-без-ги.

Шъо-фӕм шъо-ӕпс и-клӕ-гъӕ фӕд,
Бжӕ-хӕр шъо-фӕм и-бӕ-на-гъӕх.
Слов-но ме-дӕ-вым си-рӕ-пом за-ли-то,
Пчѕ-ла-ми пӕ-ле пок-ры-то.

Шъу-зӕ-го-тӕу шъу-зӕ-дӕкӕ,
Гъогу шъуам-бгъӕм зы-тежъу-гъӕф.
Ря-дыш-ком и-ди-те, вмѕс-те
На ши-рӕ-кой до-рӕ-ге не тѕс-но.

Шӕп-хъӕ-джа-шӕу, пчӕ-нӕи цыкӕу,
Шы-клӕ-е-нӕр зӕ хӕ-нӕжъ!
Плу-то-вӕ-тӕй мӕ-лӕй кӕз-лик,
Хва-тит стрӕ-итъ своӕ кӕз-ни.

Шӕр-кӕу, шӕр-кӕу псыр кӕи-ӕгъ,
Шӕо-мы-ло-фӕр ащ лӕ-мӕдж.
О лӕ-мы-джыр, мо псы шӕр-кӕм у-шӕо-мӕн!
У-зы-шӕу-нӕ-клӕ, уи-хъын.
На мост на-хлы-ну-ла во-дӕ,
Как злӕ-я мӕт-на-я бе-дӕ.

Ты с мӕт-ной не во-дӕсь во-дӕй,
О-нӕ грозит те-бѕ бе-дӕй.

Шу-фӕс да-хӕр гум и-клӕс,
Шу-фӕс схы-нӕр сӕ си-клӕс.
Кра-си-во при-вѕт-ство-вӕт — сѕр-д-цу при-ят-но,
При-вѕт-ли-вым бытъ я люб-лю.

Щӕ-ча-клӕм щӕ-ча-лӕ-клӕ шӕр е-щӕ-чӕ,
Щӕ-ча-лӕр мӕ-сы-сышъ шӕр е-кӕу-тӕ.
Ве-сов-щик на ве-сӕх мо-ло-кӕ взвѕ-ши-ва-ет,
Ве-сӕ кач-нӕ-лись — мо-ло-кӕ про-ли-лось.

Ъ — пы-тӕ та-мы-гъӕр бӕу ти-щы-клӕгъ,
Ар зы-го-у-цо-рӕм пы-та-гъӕ ре-тӕ:
Гъ, Жъ, Къ, Лъ, Хъ, Чъ, Шъ.
Ъ — твер-дый знак нам о-чень нӕ-жен,
Звук, что ря-дом с ним сто-ит,
О-чень твер-до про-звучит:
Гъ, Жъ, Къ, Лъ, Хъ, Чъ, Шъ.

Ы-пӕ-клӕ плӕу, ы-на-тӕ¹⁰ ты-ри-гъӕт-мӕ,
Ежъ ы-шъхъӕ-клӕ къы-шъхъӕ-пӕ-жы-н.
Пре-ду-смот-ри-тель-ным будъ кӕж-дый,
У-ви-дишь сам, как ѕ-то важ-но.

Ь — шӕ-бӕ та-мы-гъӕм ма-кӕр е-гъӕ-шъа-бӕ,
Ащ къы-хи-хы-гъӕ бук-вӕр тӕкӕу нахъ макӕ—
Жъ, Хъ.

Ь — мӕг-кий знак смяг-чӕ-ет звук,
С ним сов-сѕм нем-нӕ-го букв: Жъ, Хъ.

Э-лек-три-кӕр э-лек-трич-кӕм и-тӕс-хъӕгъ,
Э-лек-трич-кӕр ар дӕ-дӕм е-жъӕ-жы-гъ.
Э-лѕк-трик в э-лек-трич-ку сел,
И пӕ-езд тӕт-час трӕ-нул-ся.

Ю-ныс-рӕ Ю-сыф-рӕ Ю-гос-ла-ви-ѕм кӕо-гъа-гъӕх,
Ю-ныс-рӕ Ю-сыф-рӕ ю-гос-лав-хӕм къа-хъӕ-клӕ-
гъӕх.

Ю-нӕс и Ю-сӕф в Ю-гос-лӕ-ви-ю сѕѕ-ди-ли,
Ю-нӕ-са и Ю-сӕ-фа ю-гос-лӕ-вы при-вѕ-ти-ли.

Я-кӕу-бӕ цы-клӕм я-тӕжъ шӕу е-лӕ-гъу,
Я-кӕу-бӕ я-дӕжъ и-гъӕм е-клӕ-лӕ-жы-н.
Мӕ-лень-кий Я-кӕб дѕ-душ-ку лю-бит,
Вӕ-вре-мя Я-кӕб до-мӕй воз-вра-щӕ-ет-ся.

ӕ-зӕм ӕаль-мӕ-кӕыр ӕ-клӕ ы-тӕгъ,
Сы-ма-джӕм ӕ-пы-тӕ-гъу ар фӕ-хъу-нӕу хъа-зыр.
Лѕ-каръ с сӕм-кою в ру-кӕх
Он го-тов по-мӕч боль-нӕ-му.

ӕ-ры-ӕа-тӕ-хӕр на-нӕ ре-нӕу къы-сфе-ӕа-тӕх,
ӕ-ры-ӕа-тӕ-хӕм сӕ-дӕ-ӕу-нӕр сӕ си-клӕс.
Ска-зӕ-нъа на-на мне рас-ска-зы-ва-ет,
Ска-зӕ-нъа слӕ-шатъ я люб-лю.

ӕ-дӕ-на-клӕр къы-зӕ-кӕуа-дӕи,
ӕ-шы-ны-гъӕу о бгъо-ты-гъӕр
ӕ-ры-ӕуп-чӕм къы-ры-ӕуат!
Нит-ку в ӕ-зел за-вя-жи,
Все, что вы-у-чил, ска-жи,
Ско-ро-го-вор-кой из-ло-жи!

ӕ-шы-шъы ӕ-шы, ӕ-шы-шъы ӕ-шы
Мы-ӕу-ми-на-тӕ:
«А сип-шӕӕшъ, уи-ӕу-шы-гъӕ хӕ-гъӕхъу!
ӕ-шыр ӕ-шы зӕ-пы-тӕу кӕӕ-нӕ-жы-н» — е-тӕ
нӕ-нӕ-жы-н.
Му-ми-на-та — ӕм-ни-ца,
«О дочъ мо-я, при-ум-нӕжъ сво-ѕ зна-ни-я!
ӕм-нӕй (аӕ) все-г-дӕ ос-та-ѕт-ся ӕм-ным (ой)», —
го-во-рит ба-бӕ-ля.

КӕСӕБжъ Нѕфсѕт.
Адыгӕ кӕӕралыгъо университетым бзитӕу-
шӕныгъӕмклӕ и Гупчӕ иметодист.

³ Хъоршӕр — лукавый, хитрый.

⁴ Хъотӕ-бжӕтӕн — озорничать, шалить.

⁵ Хъурджан — кольцо.

⁶ Хъӕ — ячмень.

⁷ Гумно — площадка для молотбы.

⁸ Цуны — заросль.

⁹ Цыргъ — улитка.

¹⁰ Ынаӕ тетын — иметь в виду кого-либо; следить за кем-либо; глаз не спускать с кого-либо.

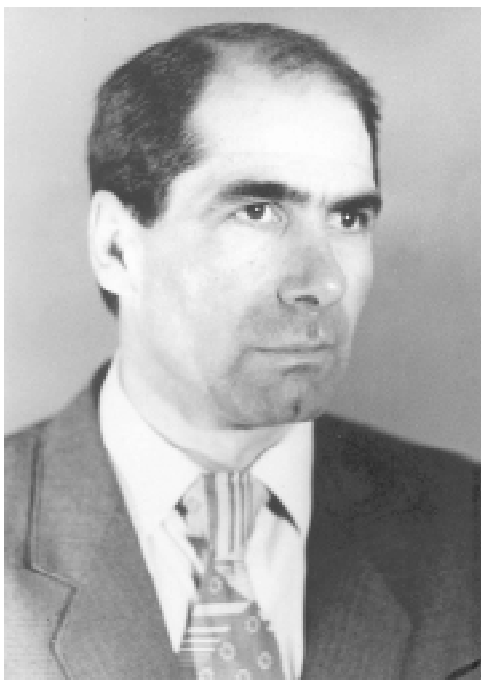
*«Ситыгъэнурэу спсэ зыгъэкІэжэ,
Уинэфынэ гъашІэм фэлажэ».*

ШЭКІО Абрек

Пшомылэшлур шхыгуае, пшомыло-фыр шІэгъуае. Ау гур зыфаклоу, зыфаблэрэм блэмыклэу дэлорышІэрэм ишІу мэбагъо, ар шІагъу.

КІэу хэбдзэгъагъэр, о пшыгъупшэ-жыгъэу, уежэу шымытыжыгъэми, чІым хэзэгъагъэу, зыкыгъотыгъэу, тхэ-пэ шхьонтІэбзэ цыклоу кызыхэкІы-жырэм бгъэшІагъо екъу, уегъэгъушІо-жы, уклэгъушІужы. Адэ убзэ зыкыи-тІэтэныр, уигушыІэ кІуачІэ ышІынышъ, творческэ хъасэм ухэуцоныр сыдым фэда?! Ар шхъэкуцІ, гуклоцІ ІофшІэ-гъэшху.

Творчествэм хэуцогъэ нэгбгъэрэ пэпчэ икхъэкІу ищІаки кырыкІуагъэр

*Лэгъункъонсым сыдэлтые,
СэІо: «Шгъэф тидунае!»*

Абрек иусэ пычыгъо псынклэ, гуры-ІогъошІу, Іушэу гъэпсыгъэ. КІэлэцІы-клумклэ мафэ пэпчэ мэфэкІ, иныбджэ-гъухэми, унэм кыдис нахыжъхэми акІырэплты, аузэ ежымы зыкыгъоты. Адыгэ унэгъо гупсэфым ис сабым итхъагъо кыхъэщэу цыт усэу «Псы-хъалыжъу» зыфілорэр.

*Къуае дэлэу псыхъалыжъор
Псы шыуаным кыщечжъукІ.
Ащ ыужэ стырэу, ІэшІоу
Дэгъэ стырым хэгъэжыкІ.
Шхыум мары кысфыхалхъэ,
Щатэр Іужэоу кытыралхъэ.
Нэнэжэ ешІы уемышхэкІэу,
Псыхъалыжъом уигъэшхэкІэу.*

Усэ цыклоу «Ныбджэгъу си» зыфі-лорэм зэлэгъу шхъожъыитІум ягъэпсы-клэ зэрэзэфэмыдэр, ягулытэ зэрэзэте-

ыгу ыгъэшІоу нэм кыкІэуцо.

«Хъанцэгъуащэр кьетэщэкІы» зыфі-лорэ усэм блэкІыгъэ уахътэм икІэлэцІы-клухэм ягъэпсыкІагъэр, яшІыкІэ-хабзэ-хэр кыщыІотагъ. Жъыу мэкъэ зэпа-джэр зыхэлъ усэм уегъатхъэ.

КъешІэкІыгъэ дунаир зымыгъэшІа-гъоу, ащ хэтыным, щыщ зишІыным фэмые сабыт шыІэпцтын. Арыба кІэ-лэцІыклухэм шхъафит кьэчтыхъаныр, хъупшІэпшІэныр зыкІякІасэр: хъэм ынэхэр зыфэди, пчэным игъэпсыкІэ го-Іали, хъажъум ихъакъукІэ зэфэшъхъа-фи, щыдым ишъхъахынэгъэ-кІэлъэ-шъугъи, баджэм итхъагъэпцыгъи, тхъа-клумкІыхэм иштэпхагъи — икъун ашІэ. ШэкІо Абреки ежэ зэрэфэама-лэу, къешІэкІыгъэ дунаир агурыгъэ-Іогъэнымклэ, зэхягъэшІыкІыгъэнымклэ фэлъэкІырэр ышІагъ, лъэныкыо зэфэшъ-хъафхэмклэ кыкІызэ, кІэлэцІыкІу сэна-

«СэгъэшІагъо, тичІыопс — Зыкыызэблехъу мафэ къэс...»

пшІэныр гъэшІэгъоны хэткІи, сыда пло-мэ ахэр арых гупшысэм изещаклохэр, акъылым икхъотэгъухэр. УзыкІыры-пллын фэе сэнэхъат горэ шыІахэмэ, усаклор е тхаклор апэрэхэба, ягулы-тэ инмэ, яакъыл чанмэ, ягушыІэ шэ-рыомэ, зыфэгумэкІыхэрэр сыдигъуи цыфыр арымэ, обществэм зэрэщытэу игушъхъэбайныгъэ гъэлъэшыгъэныр арымэ.

Адыгэр зыгъэадыгэрэр ыкІи зы-гъэадыгагъэр илэпкэ плуныгъэ дах, ишэн-хэбзэ гъэшІуагъэхэр арых. Ахэр непэ баІоу акІэкІэтэкъу хъугъэми, лъэп-кыым ренэу фэгумэкІыныр зышІэ ифэ-рэ цыф Іуш зырызхэм альэкІэу зи къа-тенэрэп — матхэх, мзусэх, мэхъашІэх, мэлъакІэх — шІур кІаугъуае.

Ахэм ащыщ ШэкІо Абрек. Непэ Абрек лЫпкэ шэпхэ дахэм ит, иакъыл упкІэлпкІыгъэ, игушыІэ уцугъэ. Адыгэ мэкъумэщышІэ унагъом кьитэджэгъэ Абрек лъэпкыым хэлъ дэгъугъэми — икІэлэлпукІи, ишІыкІэ-ІуакІи, жъы-клэ зэфыщытыклэхэми, ибгъундж зы-рызми — хэт ипсэкІоди, игунахыи, игомылуи — а экІэмклэ мытхыгъэ унэ-шъуабэми ащыгуаэ.

ЩыІэныгъэ гъогоу кыкІугъэм рэ-плъэжы, ышІагъэм кыщымыуцоу хегъахъо, ыпкІэ лъэкІуатэ. «ШэкІо Абрек хэта?» плэмэ, кІэкІэу, уемыгу-пшысэжъэу зы кьэпІон плъэкІыщтыр — кІэлэегъадж, цыф гупсэф, усаклэ. «Есэ-гъаджэхэмэ икъун» ыІоу тІысыжыгъэп, творчествэми зыкыщыгъотыгъ. Илъэс 35-рэ ныбжыкІэхэр гъэсэныгъэм фи-щагъэх, шыІакІэм фипІугъэх. А охътэ мымакІэм кІэлэцІыклухэм ядунэе гъэ-шІэгъон адыхэтыгъ, зэхышІагъ, зэри-гъэпшагъ, зэфыхысыжыгъ.

ШхъашъорыкІоу шымытэу ШэкІо Абрек еджакІохэм, сабыйхэм яклурэ

гъогум теуцоныр, ахэм агурыІоныр, зэхыхынхэр, зэхышІыкІынхэр кыдэ-хъугъэу кысцэхъу. Армырэу сыдэу-щтэу кІэлэцІыклухэм агу укыгушыІы-клэу утхэна?!

ШэкІо Абрек итхылыкІэ нэгъушІуа-бзэу «Тыгъэнур» зыфілоу кІэлэцІыкІу-хэм атэгъэпсыхъагъэр сапашхъэ илъ.

Кыызэгомыхызэ ишъоджылыгъэ чфыгъэкІэ уещрфы: тыгъэнурэ шъып-къэу тхыль кЫшъор къешІэтыкІы, дунаир зыфыщыІэ сабыйхэр, кІэлэцІы-клухэр зэфэшъхъафыбэу уанэІу зэу кьеуцох.

КыыткІэхъухъэрэ кІэлэцІыклухэм шыІэкІэ гупсэф дахэ яІэныр ары на-хыжъхэм ягугъэ иныр. Ары зыфэусэ-рэр ШэкІо Абреки. Тхылым кыдэ-хъэгъэ усэ цыкІухэр мыщ фэдэ купи-щэу ежэ авторым зэтыриутыгъэх: «Сэ ныбджэгъу си!», «ЗыдгъэпскІынэу Лабэ тэкІо», «Пчэн джэгул». Уегупшысэмэ, цыфыр цыфым ищхэпс, хэти уцогъу-ныбджэгъу егъоты, зегъасэ, зеплтыхъэ, игъорыгъоу еІанэ шыІакІэм хэуцо, къешІэкІыгъэ дунай дахэм кІэлэцІы-клум зыфегъазэ, гурыІуакІэ фыхехы. Ары ящэнэрэ шхъэр псэушъхъэхэм, хъакІэ-кыуакІэхэм, бзыухэм, щагу чэт-хэм афэгъэхыгъэу авторым зыкІыгъэ-псыгъэр, цыф цыкІумрэ чІыопсымрэ зэрэзэдиштэу, зэрэзэдэлорышІэрэр кы-щыІуатэ.

КІэлэцІыкІоу кьэхъу пэтрэм ыгъэшІэ-гъон икъунрэ ышІэ шІоигъоу зылты-плъэрэмрэ зэрэбэр авторым усэу «Сэ-гъэшІагъо» зыфілорэм кыщыІо.

*Огум зыщегъэщы,
Шъуиблэу зыщымыщы —
Лэгъункъонс, лэгъункъонс, —
Узылгъэгъурэр мэгъушІонс.
СэгъэшІагъо, тичІыопс —
Зыкыызэблехъу мафэ къэс.*

кІырэр, ауми зэ-кІэдэлукІыжъхэу зэрэщытыр кы-щыІуатэ. Ау цы-фым фэдэ къа-бзэу, шыІэны-гъэм пшхъапэ кыщыпфэхъурэ пкыгъо-псэуа-лэхэри, ныбджэ-гъум фэдэхэу, зэ-рэщыІэхэр авто-рым нэмыкІ усэу «Лъэмыдж» зы-філорэм шыкІе-гъэтхы.

*Лъэмыджыр
— ныбджэгъу
гупс,*

*Тызэпырещы
адырабгъу.*

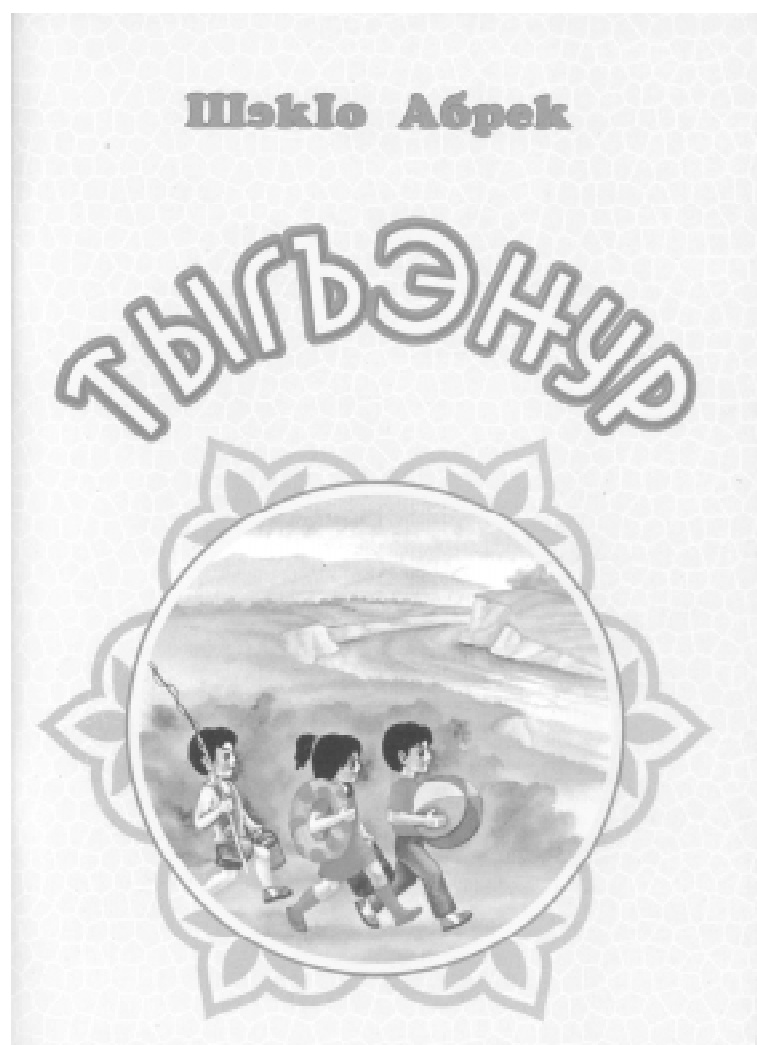
*ПкышІол
псыхъагъэр —
псауныгъ! Ащ
сид ищыкІагъэр
— тыгъэ, псы,
жы. ЯтІонэрэ
шхъэу «Зыдгъэ-
пскІынэу Лабэ
тэкІо» ар икъу-
кІэ кыщызэлъ-
хыгъ.*

*Опсэу, от-
хъэжэ, ситыгъэ гупс,
Къэогъэнэфы симафэ!
Бэу, бэ цыІэмэ нэфыпс,
ТэркІэ сыхъатмафэ.*

КІэлэцІыкІугъом итхъагъо зэрэфэ-Іэтэу авторым усэу «Лабэ тэкІо» кы-щыІуагъ.

*КІэлэ-гъуалэхэм тызэгъусэу,
Гъусэу тилэр шым атесэу,
Къэпшыгъын фэдэ кытхъамытэу,
Лабэ тэкІо лъэтемытэу.
Лабэ тэкІо зыдгъэпскІынэу,
Шыхэр псыхъом щедгъэсынэу,
Тышохэр тыгъэм едгъэунэу,
Лабэ тэкІо тытхъэжынынэу.*

Непэ гухэкІми, шыкІэ псым ухэ-сыхъан амали шыІэжъэп, ау усэ цыкІур сурэтшІыгъэ дахэу, хэти

ушыгъэм, бзэшІуагъэм, гулытэм иусэ тхылыкІэ «Тыгъэнур» зыфілорэмкІэ хахъо афишІыгъ.

ШэкІо Абрек икІэлэцІыкІу усэхэр кыыздэхъэгъэ тхылыгъэу «Тыгъэнур» зыфілорэр пчъагъэмкІэ 300 хъоу Адыгэ Республикэм итхыль тедзапІэ кыщы-дэкІыгъ. СурэтхэмкІэ зыгъэкІэрэкІа-гъэр сурэтышІэу А.И. Сергиенкэр ары. Арышъ, «тхъауегъэпсэу» гушыІэр ны-тыхэм, сабыйхэм, кІэлэлпухэм ыкІи кІэлэегъаджэхэм ацІэкІэ тхакІоу ШэкІо Абрек фэтэгъэшъуашэ. ТапэкІи иусэ блэрхэм, игушыІэ жъынч залэтэу, игу-хэлъ псынклэу зэпыфэу, ишІу кьетэжъэу, дахэу шыІэнэу фэтэлэ.

МАМЫРЫКЪО
Нурыет.

(Къызыкълъыкlorэр
тыгъэгъазэм и 1-м
кыдэкIыгъэ номерым ит).

Мэкъоо тхъаматэм сэмэр-
кыу зыкълъ мэкъэ шырыткIэ
кылуагъ:

— Муары, Джэф зымыгъэ-
рэхъатырэр къэлъэгъуагъ.
МакIэ ай фырикъурэр, уцIы-
фыми ерагъ, утыгъужьыджэ
укъелына, лъфыгъэр кIочIэ-
шкоба?

Тыгъужь анэжыр шырхэр
игъусэхуэ къэлъэгъуагъ. Атхъа-
кIумэхэр гъэлагъэхуэ мэкъуао-
хэм къапIыштыгъэх. Шхонч
къаштэным пэчыжъэхуэ, купыр
тхъэжъу шыр Iэтэхъоухэм
алъыплъэщтыгъ.

— Джары, Тыкър, Джэф
кыздэгъыгъэр, — ымакъэ джы-
ри кълугъ тхъаматэм, — ибын
хэсыгъ, шырхэр янэ дигъашкэ-
тыгъ. Чэушъхэм зэндабзэу
иты зэхъум зыфэплъызыты-
гъэр олъэгъуба джы? Лъфы-
гъэм уфырикутэп, мэшIолы-
гъуэ уистыт. У Джэфджэ укъе-
лына?

— КIо, Джэф, ахэхъ, — шыа-
бэу, убзэр кыхъэхуэ Тыкър
тыгъужьым едэхэшIагъэми,
къэтхъэуагъэп. — Уфаемэ ахъ-
хажь! УмыгъэнэгIупцIэх, —
цIыфым зэрэдэгущыIэнэу,
аныхъ къыпблагъэм тэфэрэ
гушъIэ фабэр тыгъужьым ри-
пэсыгъ. — Цыфхэмджи хъакъ
птелъэп, Джэф. Илъэс пчъа-
гъэм ныбджэгъушIоу уси-
лагъ, сыпфэраз. Къэмыгъээжъ
пшIоигъоми, гъоумаф. Сы-
зэрэпчыгугъуи шыIэп. Ау
загъорэ зыкълъэгъэлагъозэ
пшIымэ, сигонэп.

Аужырэ гушъIэхэр Джэф
зыгорэуштыгъэ пкырыхъагъэх,
нэшIукIэ Тыкърэм къыIуп-
лы, зипхотагъ, зыилъыгъокIэ
ибынхэм занэсым, зэгъусэхуэ
Цутхъэлэ мээ фаузенкIыгъ.

— Зэрэхъугъэр плъэгъугъэ,
ЛыхъукIэр, уипур къыгъээз-
жын гухэлъ илэп, къызхэ-
кIыгъэм ахъхажьыгъэшъ, угу
емыгъабгъ, — лыхъэ Iушыри
къыфэгумэкIыгъ.

— Мыхъумэ, зэрэхуэ алуа-
гъэба? Хъурэм уезэгъыт.

Зызгъэпсэфынэу жъаур къз-
гыотыгъэ мэкъуаохэм нэгъырэ
пэпчъ пIоми хъунэу ишIошI
тыгъужьым къыриолIагъ,
къыгъээжъын гугъу ащыш
горэм кыхигъэфагъэп. Ты-
гъужьыр къуаджэм зэрэша-
пугъэ шIыкIэр агу къагъэкIы-
жыгъэ, бужьыми бэрэ рыгушы-
Iэжыгъэх. Джэф идэгъугъ,
иушыгъ зэкIэми абзэгъу тель-
гъэр. Тыкърэм, Iо хэлъэп, зэкIэ-
мэ анахъ лъэшэу къыфыригъэ-
шIагъ, зы такыкIыкIи шыгъу-
шэщтыгъэп. Янэ зэрэлэкIэ-
кIодэгъэ шIыкIэр пстэуми
акIыIу къызышIохъукIэ, чы-
IалIэ горэ къытеуагъэу ыгъэт-
хытхыштыгъ. Аузэ уахътэр
кIоштыгъэми, рэхъатыгъо ыгъо-
тыштыгъэп, чыфэшхо тельэу,
ыпшыныжын фаеу кышы-
хъуштыгъ. «ШэгъуитIу, апэ-
рэр — тыгъужьыр зэрэспIу-
гъэр, ятIонэрэр — кыкIэ-
лъыкIоштыр зэрэсымышIэ-
рэр», — зэпымыоу Тыкърэм
зэриложьыштыгъ.

Азэнаджэм ылъэкI къы-
мыгъанэу нэмазышIхэр мэщы-
тым рещалIэх. Чылэм дэсым
инахъыбэм Тхъэм иунэ фау-
зенкIыгъ. Уаджъхъынэу шьтэп,
нэмаз уахътэр емыгъээжъэхэ-
мэ благъэкIырэр. Зылъэ тетыр

зэкIэ нэмаз охътитфым къе-
кIуалIэ. ЗэлукIагъэу зышIыжъ-
хэрэри макIэпышъ, мэщытыр
зэгъокIэу къызэрэхэкIырэр
зэгъо дэд. Iаятэм шъхъамысэу,
зымакъэ шIоу екIурэм ошъо-
гум кхъыгъэ КъурIаныр
цIыфхэм анегъэсы. Къоджэ
гузэгъу шъыпкъэм итыр къаб-
гынагъэу, ЛыхъукIэ Елмызэ
ымэкъэ жынч зэтыриIэжагъэх:

— О куп! О чиг! О джэмэ-
хъат зэлукIагъ! Сыгуапэ хъугъэ
нэмазым зэрэчылэу шъукъы-
зэрэклонIагъэр. «ЛыхъукIэ Ел-
мызэ зиушъэфи, хэгъэгум
икIыжыгъ» саужджэ шышъу-
мылонэу, сифыгъэшъыгъу
къисэхы. СишыкуитIу зэкIэ-
шIэгъахуэ къысажэх. Зым
унагъор изгъэыстэт, сикIэ-
липлI, сипшъашъ, сишъхъэгъус
— сибын зэрэщытэу исэщы-
жы. Сышъуфэраз къошджи,
хъаблэджи, чылэджи! Къанэхэ-
рэр лъэпсэ пытэ, бэгъашIэ
Тхъэм шъуешI!

Гъогумэфэ-сыхъатымафэкIэ
Iэпэ зэрэгъэуытыжыр къау-
хи, мэщыт чэум ишъхъапы-
рыкIыпIэ кыдэкIоегъахуэ зы-
горэхэр къеджагъэх:

— Елмыз, зыгъэбыау зэ! О
мылкъу уилэшъ, тыккъызэхэ-
такъо. Уилоф зыщыкIэкIыгъым
пшъхъэ еогъэзылэжы нахъ-
джэ, тэ къытырыкIотым уиыгъ-
пэрэп. Лъэпкъыми уиыгъу-
мэкIырэр. Ой фэдэ Iаджи
икIыжыгъ. Къытэхъулэтер
къытэхъулэгъах, нахъ Iае зэ-
рэмыхъутэр сипэлэжэ ешIэ.
Уифэдэ хэмилыгъэмэ, аушъы-
тэу упсэутыгъэп. Пшъхъэ за-
къу уилофыр. Тэри течъхынэп.
Тхъэми титхъамыкIагъо кы-
лъэгъун, ыгуи кытэгъун.

ШъхъапырыкIыпIэм итеу-
цапIэ зыкышъызыригъээжъы,
Елмызэ зэндэрыкъэу къахап-
лэу тIэклурэ шьти, кыIоштыр
къызэрехъылгъэкIырэр кыхъ-
щэу купышхом зыкыфигъээз-
жыгъ:

— Шъэфэу кIэстхъужьын
амал зысилагъэр бэшIагъэми,
хъутэр охъуфэ сежагъ, сыгу-
гъагъ. Нахъ Iае мыхъугъэмэ,
шIум ылъэныкъоджэ зигъээз-
гъэп. КъыкIэлыкIотэри зэрэ-
мыхъатэр ешIэ. Купым кы-
хэджыкIыгъэх:

— Гъогумаф, Елмыз! Ла-
жэ уилэп! Тыпфэраз!..
Тыкър мэзым езэщырэр.
Езэщына кызхэхъухъагъэм,
къыгъэшIагъэм нахъыбэр
щигъэкIуагъ. Лъэпшъэрыхъ-
лъэсыныр икIэсагъ, шыузекIом
фэкIэщыгъуагъэп. Цутхъэлэ
мээ пхырыкIыти, къушъхъэ
чапэм нэсыштыгъ, ащи дэ-
кIуаети, иунэ ычIыпIэу, кы-
щикIухъэщтыгъ. Таутахуэ
чыпIэхэр ышIэщтыгъ. Зыз-
щиплъыхъащти, зыщигъэ-
былтышты ащыгъозагъ. Пшъ-
рыхъэхэр иджагъоштыгъ, мэфэ
гъагъокIэ аджэщтыгъ. МэщIуси
пси мэзым хигъуатэщтыгъ.
Мазэ, мэзитIум кыхъамыкIэу,
мэзыр иунэу ищыIэныгъэ изы-
хыштыгъэм ипщыпIэ ыгъэнэ-

гъуаджэщтыгъэ, уфаекIи уекIо-
лэныр псынклэгъуагъэп. Iоф
ехъыжъагъэ шыIэу, ящыкIагъэ
зыхъукIэ, шыухэр лъагъа-
кIоштыгъ. Шхончырэ къэлат-
рэ зэкIэужхуэ загъаокIэ, кы-
зэрэджэжъхэрэр кышIэти,
къакулалэщтыгъ. Шы Iэдэжъ
лъэсрыкулалэр фыдащэщты-
гъэми, нахъыбэмкIэ къафэмы-
шэсэу, гъогу кIэкIыкIэ шыухэм
апэ къэсыжыштыгъ. Мыгу-
щыIалэм ишэн шъэфыгъэ. Зы-
фэе-зыфэмыехэм атегъэфэ-
гъуаети, цэуIупIэ ашышты-
гъэп. Топ гъогъо макъэхэри
къэмылужхуэ, къээзэкъ шыу-
дзэри кIый мэкъэшхор ашъхъа-
рихуэ къатемыбыбэжырэми,
цIыфэу зыгу заом риутыгъэхэр
рэхъатыжыгъоагъэх. Шъоупс
афыраутхи, тхъужьожыгъэ
къафагъэхъазырыгъэу гугъэ-
хуэ истамбуликIыжыр нахъ
мэкIаIо хъугъэми, къызэкIэ-
лъыкIоштыгъэх, амал ямылэжъ-
кIэ къэмынэхэмэ, зыгу зыдзы-
жыгъэр джыри мэкIагъэп.
Чылэхуэ хэкужъ хъугъэхэр ыгу
хигъыкIыгъэ къызэринэкIы
къэс, тхъагъу плъыр-стырым
хэт пкIыхъэпIэ гуиэхуэ кы-

КЪАТ Теуцожь

ДЖЭФ

Повесть

цыхъуштыгъэти, кыухъанхэр
кыыхыштыгъ. Гугъэу зы-
ухыжыым сыд фэдэкIи есэи
ылъэкIыштыгъэп. Чыетеом
ычIыпIэу гупшысэ хылыгъэхуэ
зыхэтхэм къагъэжыгъ. Къуа-
джэм ышъхъэ дехыми, рэхъа-
тыгъо ыгъотыштыгъэп. Ащ
фэдэ мафэ горэм зы дымылум
адрэ дымылур зыдыришъжыагъ.

— НекIо, Джэф, чыпIакIи
тылтыхъун, тынэхэми жыы
акIэун. Мэзыр нахъ рэхъат.
Къыптегъэни кыптепчъэни
щыIэп.

Ныбджэгъур нэбэ-набэу
кыдэплъый, зэрэфэгъуитIури
къызхымыгъэщэу шхончыр
зышIохэзылгъэахэм гоуцуи,
чыпIэжъхуэ зышыхъэкIо-
бгъуакIохэрэм афаузенкIыгъ.

ИшэкIо щыгъын зыкIи зэб-
лихъурэр, адыгэ шъошэ шып-
къэм икIыхъэгъэ-икIэкуагъэхэр
макIэу зэблимыхъумэ, егуцэ-
фэгъуай шэкIо щыгъынкIэ зэ-
рэфэпагъэр. Цые къуапэхэр,
ипалы, Iэшъо цуакъэр анахъу гу
алъыозгъатэрэр зэрэшаком.
Лъэгъуанджэм къыблэкIыхэрэп
ицые Iупэхэр, мэзым шамы-
лэхъэнэу. Ипэлэ шыгу кълэ-
лагъоу хъурышъо шыабэ ынэ-
Iу хъураеу къедэкIыгъ, къута-
мэхэм кышамыутэу гупсэф,
былмышъо цуакъэхуэ шъо-
дэпкIэ щыпхыжъагъэхэр мэз-
пным уащырызекIоным тегъэп-
сыхъагъэх. Къэмэ къопцIэшхор
чэщи мафи ибгырыпх пышIагъ.
Зыщыгугъэу, зыщыгушIукIы-
рэр ятэ къыфишъэфыгъэ шхон-
чипэ кIыхъуэ мыохъурэр ары.

Шъо Iальмэкъэу шIохэлъа-
гъэм ищыкIэгъэ шыпкъэ-
хэм афэшъхъаф рилъхъэрэп.
ШтаукIхэр, бзыуцыфыр, аркъэн
щыжъгъэр, шыгъу. Къанэрэр
мэзым хегъуатэ. Обзэгъужы-
е маисэр ыкIыпкъ дэгъэнагъ.
Псынклэу шхончыр кызышIо-

хихынымкIэ е къамэр кыри-
хынымкIэ пэрыохуэ илэп, ищы-
къемыфызэкIыгъэу Iэбыхъу-
лъэбыхъоу дыгъэшъ, тIысыш-
ти гъолыштыгъэ кыгуаорэп.
Чъэщти, пкIэщти тыжыны
бгырыпхымкIэ кыкIыкIуэу
зэпыпхыкIыгъэшъ, тегъэпсы-
хъагъ. Пыджэн, шъэрыоным
сыд фэдэрэбгъукIи фэхъазыр,
гугъуемыллышъо теоми, сакъ.
Мэзым шыхъурэ-чышIэхэрэм
ащыгъуаз. Бзыухэр зыкIэмы-
гупсэфыхэрэми, мэзыкъом
икъаигъагъи, мэзпчэным илэ-
лыгъи, мэзкытэхъум ихъоршэ-
рыгъи ясэжыгъэшъ, ащыгу-
шIукIыгъэ кыеухъэх. Цыфхэм
адэгущыIэныр зиджагъом
Iушъабэу, гъэшIуабзэр кыри-
гъэбэкIыгъэ, яубзэ. Тэкъашэхэм
аубытыгъэхэр къетIупшыжы-
бзыу лъахъэм шъхъафитыджэ
ышIыгъэхэри къетIэтэжыкы.
Ары пэпчэ Джэф зыфэгъазэ е
шъхъафитыныгъэ зэритыжъхэ-
рэм адэгущыIэшъ, Джэфи ащ
есэжыгъ. ЫпкъыкIэ шIоу зэ-
хъушышъхъэгъэ, пшъэгъо
плэIушхоми, пчэнэ ищыгъ,
Iэпкъ-лъэпкъ пыт. Мыпшъы-
жыны лъэ пытэу Тхъэм кы-

гъэ чыпIэхэми афэнэIуас,
щыгъошэнэу чыпIэ илэп. ЫIу
тауаш лъэныкъом гъэзагъэ,
ащ нэмысымэ, разэ хъуштыгъ,
ыгу илъыр кышIагъэ кы-
щыхъоу, Джэфи кыдэушыныу
хъазыр. Тыгъэр ашъхъашыгу
къымыплъэу мээ закIэкIэ тау-
ташыжъэу зыфэгъэм нэсы-
гъэх. ЧыпIэр ыгу икIышты-
гъэп. ПщыпIэкIэ бэшIагъэу
енэщыштыгъэми, ыуплэкIунэу
уахътэ хигъуатэщтыгъэп. Игу-
хэлъ ыгъэцэкIэнэу игъо зэрифэ-
жыштыгъ зэремыхъырэжышэ-
рэм джы кыришъэллагъ. Тау-
ташым уекIолэныр кыныгъ,
мэзцунэм узыпхырыкIырэм,
узIукIэщтыр нахъыежыгъ.
ПэнэпцIэ Iужъум хъамы-
шхунтIэ чыгышхохэр шъхъа-
щытыгъэх, акIыб удыпэнэ
Iужъур къагъэкIыгъэу кып-
щэгъэхуэу хъоигъэ. ЗэкIэри
бэджэхъ-хытыу зэхаблэкIэ зэ-
хэхъыхъэгъагъ. Ушъхъапыры-
кIыны уебгъукIони плъэкIы-
штыгъэп.

— ТыкъэсыгъэкIэ усэгъэ-
гугъэ, — кызэрагъотыгъэм ры-
разэу хъурышъо палор зышхыи,
ышъхъэ упсыгъакIэ пкIантIэр
тырилъэкIыкIыгъ. Къое гугъэ
такыр зырызым мэлэклалэр
ащигъэгъушпагъ. Джэф къуа-
ем ыуж гъолы, ынэхэр ыупы-
цIагъэх. Тыкъэри кIыбыкIэ
чыгышхом етIысылIи, шъхъа-
укъагъэ. Тыгъэр мэзышхом
ышъхъагъ къончэ хъазыр хъу-
гъэу итыгъ, зыкълэжыштыгъ
лъэныкъомкIэ зигъээжы-
гъагъ.

— ЛылаIоу тычъыагъэми,
Джэф, непэ тфашIэрэр тшIэн!
Чэщ гъолыпIэр зэтэдгъэпса-
хъуэ, Тхъэм тигъэпсаумэ, пчэ-
дыжъ шакIо тыхъхъан.

Обзэгъу кIэлыкIыгъэмкIэ
лъэс лъагъор хихуэ ригъэжыгъ.
Чыгышхомэ къадиухъэмэ, ылэ
кыхъащтыр риупкIыгъэ кызы-
зэплэкIым, лъагъор IонтIэ-
щантIэ шIохъугъэти, ыгу тIэклэ
къеуагъ. Джэфи зигъэчы-
екIыгъахуэ лъагъом тетэу
кылыплъэщтыгъ. ЗэкIэм
шхонч омакъэу къэлугъэм
къыгъэтхъауагъ, зыфыхъын
ышIагъэп. Бэ темышIэу къэла-
тым ымакIы кызылэум, ыуж
зэритхэм ехъырэжышъжы-
гъэп.

— КъытлыкIуагъэх, Джэф,
— ылуи, шхонч омакъэ ыгъэ-
Iугъ. Ардэдэм шы Iэдэжыр
алыгъэу шыугитIу къэсыгъ.

НыбджэгъуитIури зыгъэгъу-
мэкIырэм кIэупчIэгъу рамы-
гъафэу зэпагъодзызэ къауагъ:
— Забытхэр кыпIыкIуа-
гъэх. Ятэмэтелъхэр дышъэпс
егъэшъуагъэх, ясэшко Iапшъэ-
хуэ темлэч кызыплэлэхэрэр зэ-
пэжыуужыкы.

— Ай шэхуэ плъэгъугъэба,
Некъарэкъор? — фомышIэу
гушъIэр зэпиутыгъ Тыкърэм,
кыIорэр ыгу зэрэримыхъырэр
гуригъэIуагъ.

— Слъэгъугъэ... тIори ады-
гэх, ау абзэ шIоркы, къэбэр-
таехэн фай.

— ШитIу нахъыбэ хъухэрэ-
ба?

— ПлIы ягъусэжъ, ау ахэр
забытхэп.

— Хэтых адэ?

— Адыгэ шъошэ мыхъатэ-
мэ тэмэтелъхэр ателъых, пэлэ
брэцэшхохэр ашъхъэшыгъу,
къээзэкъхэн фай!

— Шъыд зыгъэгумэкIхэрэр?

— Къауагъэп, ау шIуджэ
аIу сиплэагъ, ягъэ кыюмы-
кIынышъо атет.

(Джыри кыкIэлыкIошты).

Лъэпкъ искусствэр — тибайныгъ

Адыгэ Республикэм культурэмкIэ и Министерствэ, Адыгейм и Къэралыгъо филармоние, АР-м икомпозитормэ я Союз, Адыгейм ишъолъыр музыкальнэ обществэу «Творческэ союзым» А. Натхъом ехылыгъэ пчыхъэзэхьэр Адыгэ Республикэм инароднэ артисткэу Нэхэ Тэмарэрэ Адыгейм изаслуженнэ артистэу Сихъу Станиславрэ зрацагъ. Зэгъэпшэнхэр ашIыхъэ, ахэм композиторыгъу ыгукIи ишIэныгъэкIи жанрэу лирикэм нахъ пэблагъэу зэрэщытыгъэр IупкIэу къалотэгъ.

Псэ

къязытырэр

Композиторым ыусыгъэ орэдхэм тамэ язытыгъэм ащыщых

Адыгэ лъэпкъым икомпозитор цIэрыIоу Натхъо Джанхъот иорэдхэр мыкIосэжьи́н машIом фэдэх. УядэIузэ уагъэгупшысэ, уаплу, гум къенэжьи́х. Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо филармоние Натхъо Джанхъот итворчествэ фэгъэхьи́гъэ зэхыхъэу щыкIуагъэм тимузыкальнэ искусствэ къыгъэбаигъ, нэмыкI композиторхэм, орэдылохэм ялофшIагъэ зэрэлыдгъэкIотэщт шыкIэхэр «къыгъэплэжъгъэигъэх».

Андзэрэкъо Чеслав пчыхъэзэхьэм Натхъо Джанхъот иорэд къыщелэ.

хъот иорэдхэм псэ апыт, машIом фэдэу уагъэфабэ.

— Джанхъот иорэдхэу «Дахэ сидунай», «Сихэку кIас», «СинэшIуцIэ дах»,

Иорэдхэр мыкIосэжьи́н машIох

«Адэ сыда джи къэхъугъэр?», «Синэнэ гупс», «Бжыхъэпэ маз», «Укъэгъотыжьи́н», нэмыкI орэдхэу тиартист цIэрыIомэ къалохэрэр хэта зэхэзымыхыгъэр? — къыщыIуагъ зэхыхъэм къэралыгъо телерадиокомпаниеу «Адыгейм» радиомкIэ икIулыкъу ипашIэу, АР-м изаслуженнэ журналистэу ЛъэпцIэрышэ Къунчыкъу. Орэд 360-м ехъу Джанхъот ыт-

служеннэ IофышIэшхоу Къэгъэжэжь Байзэт Дж. Натхъом ищыIэныгъэ гъогу къытегущыIагъ. Тэхъутэмыкъуае щапIугъэ орэдусым идунай зихъожыгъэр илэсым къехъугъ. Ар къыдилыгътэзэ, Б. Къэгъэжэжьым зэфэхьысыжьи́хэр ышIыгъэх. Джанхъот иорэдхэр патриотическэ Iуныгъэм фэгъэхьыгъэх, шIулъэгъу къабзэм уфашIэ, зызэхэпхыкIэ уязщырэп, уядэIу пшIоигъоу уашIы. Ащ фэдэ пчыхъэзэхьэхэр тапэкIи зэхэжэпхъу фаеу Б. Къэгъэжэжьым къызэриIуагъэм залым чIэсхэр ыгъэгущыIагъэх.

Инасып музыкэм хигъотагъ

Джанхъот ыгу рихъыгъэ пшъашIэм орэдэу

ОрэдыIоу ыкIи орэдусэу КIыргъ Юрэ пчыхъэзэхьэм хэлэжъагъ.

хыгъэу радиом ифонотекэ зэрэхэлъым залым чIэсхэр щигъэгъозагъ.

Урысыем культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу, композиторэу КIыргъ Юрэ Натхъо Джанхъот ичIыпIэгъумэ ацIэкIэ къызэгущыIэм, искусствэм хэщагъэ хъунымкIэ Джанхъот IэпыIэгъу къызэрэфэхъугъэр, гукIэгъу зыхэлъ цыфэу зэрэщытыгъэр игушыIэ къыщыхигъэщыгъ.

АР-м икомпозитормэ я Союз итхъаматэу, тарихъ шIэныгъэхэмкIэ докторэу, профессорэу, Адыгейм искусствэхэмкIэ иза-

«СинэшIуцIэ дахэр» фиусыгъ, шъхъэгъусэ къыфэхъугъ. Сарэрэ Джанхъотрэ зэдапIугъэ пшъашIэу Маринэ музыкэр икIас, орэдхэр еусых, къелох. Маринэ янэ-ятэмэ афэгъэхьыгъэ орэдэу ыусыгъэхэр зэхыхъэм къызыщыхедзэхэм рэхъатэу уедэIун плэкIынэу щытыгъэп. Нэкур къыгъэушыненэзэ мэкъэ IэтыгъэкIэ орэдхэр кIыригъэщыгъэх. ЗэхэщакIомэ гъунэ имыIэу зэрафэразэр къыIуагъ.

Натхъо Джанхъот ехылыгъэ концертным кIэщакIо фэхъугъ АР-м и Къэралыгъо филармоние идиректор шъхъаIэу, УФ-м культурэмкIэ изаслуженнэ IофышIэу, АР-м искусствэхэмкIэ изаслуженнэ IофышIэшхоу Хъот Заур. Концертым иценарие зытхыгъэр АР-м инароднэ артисткэу Нэхэ Тэмар, концертым ирежиссерыгъ АР-м изаслуженнэ артистэу Сихъу Станислав.

ЕгъэжэпIэшIу ашIи, композитор цIэрыIом ипчыхъэзэхьэхэ ансамблэхэу «Русская удалы», «Отрадер», тиартистхэр хагъэлэжъагъэх. Концертым еплъыгъэх АР-м культурэмкIэ иминистрэу Чэмшыгъо Гъазый, артисткэ цIэрыIохэу Шъэожъ Розэ, Жэнэ Нэфсэт, нэмыкIхэри. Тыфаемэ пчыхъэзэхьэхэ гъэшIэгъонхэр Мыекъуапэ имызакъоу, районхэми ащызэхэтцэн зэрэтыгъэщыгъэр Натхъо Джанхъот ехылыгъэ пчыхъэзэхьэхэм къыгъэлъэгъуагъэш, культурэм иIофышIэмэ нахъыбэкIэ тащэгугъы.

ЕМТИЛЬ Нурбий.
Сурэтхэр зэхыхъэм къыщытырахыгъэх.

Адыгэ Республикэм изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Симэрэ Натхъо Джанхъот ыпхъоу Маринэрэ пчыхъэзэхьэхэм орэдхэр къыщыIуагъэх.

Адыгэ Республикэм икомпозиторхэм я Союз итхъаматэу Къэгъэжэжь Байзэт зIукIэм къыщэгущыIэ.

тиартист цIэрыIохэу Шъэожъ Розэ, Андзэрэкъо Чеслав, Жэнэ Нэфсэт, Дэрбэ Аслъан. ЩыIэныгъэр псынIкIэу лъэкIуатэ, сценэшхом къыщалорэ орэдхэм зэхъокIыныгъабэ афэхъу. Арэу щытми, Джанхъот иорэдхэр жьи́хъухэрэп. Адыгейм инароднэ артисткэу Нэхэ Тэмарэ, АР-м изаслуженнэ артисткэу Кушъэкъо Симэ, Тэхъутэмыкъое районым илэпкъ ансамблэу «Къамылым», нэмыкIхэми ауужырэ илэсхэм Натхъо Джанхъот иорэдхэр къалохэу зэхэтхыщыгъ.

Филармонием щыкIогъэ пчыхъэзэхьэхэу тыкъызытегущыIэрэм хэлэжъэгъэ артистхэу Барцо Руслъан, Еутых Вячеслав, Жыакъщэкъулэ Маринэ, Элдарэ Айдэмыр, Нэхэс Анжеликэ, нэмыкIхэми, апэрэу Iломи хъунэу, Дж. Натхъом иорэдхэр къаIуагъэх. Концертыгъ къызаухым гушыIэгъу тызыфэхъугъэхэ Нэхэ Тэмарэ, Кушъэкъо Симэ, Нэхэс Анжеликэ, Еутых Вячеслав, Барцо Руслъан къытфалотэгъэм къыхэтхыгъэр композитор цIэрыIом итворчествэ зрашIогъэшIэгъоныр, тапэкIи иорэдхэр концертхэм къащало зрашIоигъор ары.

— Орэд дэгъур цыфым ыгу зэрэлыIэсщыттым шIэ хэлъэп, — ело Элдарэ Айдэмыр. — Джан-